PASCAL QUIGNARD

Roma'daki Teras*

Türkçesi: Osman Senemoğlu

ROMAN

*SEL YAYINCILIK

ROMA'DAKİ TERAS*

PASCAL QUIGNARD (1948), çağdaş Fransız edebiyatının önde gelen yazarlarından. 2002'de Goncourt ödülü aldı.

Anlatma sanatına yepyeni boyutlar katan "Adı Dilimin Ucunda"dan sonra Pascal Quignard'ın Albucius ve Amerikan Işgali yayıma hazırlanıyor.

* **SEL** YAYINCILIK / ROMAN

* **SEL** YAYINCILIK
Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85 Faks: (0212) 516 97 26
Kitabevi: Mahmut Esat Bozkurt Cad. 1 / A Alsancak - İzmir
Tel.: (0232) 463 99 68

http://www.selyayincilik.com
E-mail: posta@selyayincilik.com

ISBN 975-570-269-5

* **SEL** YAYINCILIK: 263

ROMA'DAKİ TERAS
PASCAL QUIGNARD
Roman

Türkçesi: **Osman Senemoğlu**

Kitabın özgün adı:
Terrasse à Rome

© **SEL** YAYINCILIK - **Editions Gallimard 2004**

Birinci Baskı: **Aralık 2005**

Baskı ve Cilt: **Yaylacık Matbaası**
Litros Yolu, Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203 Topkapı-İstanbul

Pascal Quignard

ROMA'DAKİ TERAS

Türkçesi:
Osman Senemoğlu

BİRİNCİ BÖLÜM

Meaume onlara dedi ki: «1617 yılında Paris'te doğdum. Paris'te, Follin'in yanında, Toulouse kentinde, Protestan Rhuys'in yanında, Bruges'de, Heemkers'in yanında çıraklık yaptım. Bruges'den sonra tek başıma yaşadım. Bruges'de bir kadını seviyordum ve suratım kezzapla tamamen yandı. İki yıl boyunca bu iğrenç yüzü, İtalya'da. Ravello'nun yukarısındaki bir yalıyarda gizledim. Umutsuz insanlar ücra köşelerde yaşar. Bütün aşık insanlar da ücra köşelerde yaşar. Bütün kitap okurları ücra köşelerde yaşar. Umutsuz insanlar, duvarlara çizilmiş tasvirler gibi, soluk almadan, konuşmadan, kimseyi dinlemeden havaya asılı yaşar. Salerno körfezine hakim olan yalıyar, denize bakan bir duvardı. O kadından başka hiçbir kadında mutluluğu bulamadım. Özlemini çektiğim o mutluluk değil. Kadının kendisi. Bu nedenle de, tüm yaşamım boyunca, hep hayalini kurduğum o sarılma hareketleriyle, aynı vücudu çizdim. Toulouse'da himayelerinde çalıştığım iskambil kartı imalatçıları, değerli kartlarda roman kahramanlarının bulunduğu oyun kağıtlarına, romansı kartlar derlerdi. Antik

kartlarsa, Kutsal Kitap'taki peygamberler ya da Roma tarihindeki generallerin bulunduğu kartlardı. Erotik kartlar da, bizi meydana getiren sahneleri gösterenlerdi. Şimdi, Roma'da yaşıyorum ve söz konusu dinsel sahnelerle, muzır kartların gravürlerini yapıyorum. Yaptıklarım, Via Giulia'da, tabelasında Kara Haç bulunan oymabaskı tüccarında satılıyor.»

BÖLÜM II

1639'da, Bruges eylaletinde kuyumculuk yapan Jacob Veet Jakobsz bir yıllığına yargıç seçildi. Tuhaf ve güzel bir kızı vardı. Sarışındı, uzun, hafif kamburumsu, endamlıydı, elleri zarif, göğüsleri iri, çok sessiz bir kızdı. Genç gravürcü Meaume onu kuyumcular şenliğinin geçit töreninde görmüştü. Meaume yirmi bir yaşındaydı. Toulouse'da Protestan Rhuys'in yanında çıraklığını tamamlamıştı. Meaume, daha sonra Mainz'a gitmek için kendisinden ayrılan, Yeğen Errard ile birlikte Lunéville'e gelmişti.

Kadının güzelliği Meaume'un kolunu kanadını kırmıştı.

Endamlı görüntüsünün cazibesine kapılmıştı.

Ve farkına varmadan peşinden sürüklenmişti.

Oysa kadın, farkına varmıştı. Meaume onu kendisine bakarken yakalamıştı. Ona yönelen bu bakışı, tüm yaşamı boyu canlı tuttu. Hemen yanında çalıştığı ustasından kadınla tanıştırmasını istedi. Ünlü biri olan ustası (Jean Heemkers) bir tek soru bile sormadan yardımı kabul etti. Selamlamak için yanına gittiler. Kız göz kapaklarını kaldırdı.

Hafifçe eğilerek selamlarına karşılık verdi. Ama aralarında bir tek kelime bile etmediler. Yalnızca, karşılıklı olarak adlarını söylediler. O andan itibaren, eyaletin her tarafında kadını gözleyip durdu. Kadının gittiği hiçbir ayini kaçırmadı. Çeşitli bahanelerle belediyenin törenlerine sızdı. Bütün kurulan pazarlara gitti. Bruges yargıçlarının düzenlediği toplu danslara ve eğlencelere katıldı.

Kadın da onun gölgesini arıyordu. Kanalların üstündeki köprü korkuluklarının, meydanlardaki çeşme yalaklarının arkasına gizlendiğini görüyordu. Gölgesini, kapı sundurmalarının karanlık gölgesine ya da kilise sütunlarının daha koyu ve daha sarı ve daha dar gölgelerine karıştırdığını görüyordu. Varlığını her fark edişi kadının içine mutluluk dolduruyordu. Kadın, bakışlarıyla karşılaştığında hemen göz kapaklarını indiriyordu. Bazen tuhaf davranıp güpegündüz bile olsa, köşelerde iki büklüm, solgun ve bulunamaz biçimde duruyordu kadın.

Meaume hizmetçi kıza ulaştı. Daha doğrusu hizmetçi ona geldi. Bu nokta önemli ama kimse farkında değil. Artık baş başa buluşmalarına kalmıştı iş.

Buluşma, büyük Bruges hastanesindeki küçük kilisede, buz gibi bir köşede gerçekleşti. Hava çok soğuktu. Destek duvarının koyu loşluğuna gömüldüler. Hizmetçi kız etrafı kolluyordu. Gravürcü çırağı, seçilmiş yargıcın biricik kızına söyleyecek kelime bulamıyordu. O nedenle, parmaklarıyla usulca kızın koluna dokundu. Kız elini delikanlının elleri arasına kaydırdı. Körpecik elini onun ellerine teslim etti. Hepsi o kadar. Meaume kızın elini sıktı. İkisinin de eli ısındı, sonra alev alev oldu. Konuşmuyorlardı.

Kızın başı öne eğikti. Sonra kız oğlanın gözlerinin içine baktı. Gözlerini fal taşı gibi açıp yüzünü inceledi. Bu bakışla birbirlerine dokundular. Kız gülümsedi. Ayrıldılar.

Genç kadın hiç konuşmuyordu. 1639 ilkbaharıydı. On sekiz yaşındaydı. Biraz kambur sanılacak kadar çekingen bir duruşu vardı. Boynu uzundu. Hep sade ve gösterişsiz elbiseler giyerdi. Meaume, kıza, babasının yanında çalışan ve Jean Heemkers'in bir arkadaşının da oğlu olan katiple söz kesildiğini biliyordu. Ama, kız artık sözlüsüyle konuşmak bile istemiyordu. Evleneceği erkeğin bulunduğu masada yemek de istemiyordu. Yemeği çok seviyordu ama yalnızken, yatağında, yatağın perdesinin ardında, kapının arkasında duran hizmetçisiyle birlikte, lokmaları ağzına atarken kimseye görünmek istemiyordu. Durmadan, gece gündüz Meaume'u bekliyordu. Meaume'la, yatakta yemek yemeği hayal ediyordu. Yatağın kapalı perdesinin gölgesinde, Meaume'la tek başına.

BÖLÜM III

Meaume dedi ki: «İkinci buluşmada, bir koridorda bakır bir çanağa dikilmiş küçük bir mumu izledim.»

Yine Meaume: «Her insan içine daldığı karanlık parçasını izler.

Bir üzüm tanesi büyür ve patlar.

Yaz başında bütün erikler yarılır.

Hangi insan çocukluğun yok olmasını sevmez?»

Kadın: «Bilmem?» dedi.

Jean Heemkers'in çırağı Meaume alevi izledi, tası ve pembe parmakları izledi, hizmetçi kızı izledi, aydınlanmış omuzları izledi, koridorun deri kaplı duvarlarını izledi. Bruges eyaleti seçilmiş yargıcının kızını ilk kez soyması Veet Jakobsz'un evinde gerçekleşti. Kanallardan birine bakan sıradan bir kentsoylu eviydi burası. Elden geldiğince kendilerinden uzağa koydular mumu. Mum ışığında, sıkılganlıkları karşılıklı, cesaretleri benzer, çıplaklıkları tam, zevke varmaları çabuk, açlıkları da neredeyse hemen yenilenen türdendi. Ayrılmalarını izleyen saatte genç kadı-

nın iştahı giderek büyüyordu. Sonraki günlerde, gravürcüyle karşılaştığında, ruhunun uyurken hayal ettiği bütün hareketleri yapmaya cüret ediyordu. Onu görmediği zamanlar, yalnızken, arzudan sararıp soluyordu. Artık hep açık, artık hep kokulu olan apış arasındaki çiçeğinin hep sırılsıklam olduğunu söyledi Meaume'a. Sık sık buluşsalar da, her seferinde sevişemiyorlardı. Tuhaf ama, zevke ulaştığında, bedeni bunu açıkça belli ettiğinde, yüzünde hiçbir mutluluk izi olmuyordu. Bu gravürcüyü şaşırtıyordu. Bir gün kız dedi ki: «Size söylemeye utanıyorum ama karnım bir kor gibi.» Meaume da: «Bana bu konulardan söz ederken utanmayın. Benim de, sokakta olsam bile, atölyede çalışsam bile, kamışım sizin bakışlarınızı düşününce sertleşiyor.» dedi. Kız, yavaş yavaş olmadık saatlerde çağırmaya başladı Meaume'u. Süreye aldırmaksızın. Bir dakika bile olsa yetiyordu. Açgözlülüğü ve ısrarcılığından utanıyordu ama Meaume'la birlikteyken duyduğu isteğe dayanamıyordu. Meaume'a gelince, bu davetler onda sıkıntı yaratıyordu çünkü Heemkers'e iş yetiştirmesi gerekiyordu ve de çünkü en küçük bir düzensizlik asitli su banyolarını bozuyordu ama o hiç aldırmıyor ve hemen küçük hizmetçi kızın gösterdiği yere gidiyordu.

Bir kez bahçede olmuştu (temmuz 1639).

İki kez odada.

Demirden kör bir kandille aydınlatılmış mahzende.

Eski kiremit ocağında.

Altı kez tavan arasında.

Aşevinde.

Bir kez de günü birlik kiraladığı sandalda.

BÖLÜM IV

Aşevinde. Pencere, gök gürültüsünü andıran bir patırtıyla birden açıldı. Alt alta, üst üste olan aşıkların üstü aniden düşen cam kırıklarıyla doldu. Adı Vanlacre olan Jakobsz'un katibi, pencerenin camlarını parçalarken yaralanmıştı. Sendeledi. Dudağı kanıyordu. Elinde tuttuğu küçük toprak şişenin mantarını açtı. Bir şişe dolusu kezzabı, Jakobsz'un kızının çıplak ve bembeyaz vücudundan ayrılan Meaume'a fırlatmaya yeltendi. Meaume ayağa kalkmaya çalışıyordu, kamışı daha yapış yapış ve şişkindi. Vanlacre'la boğuşmayı amaçlıyordu, üstüne atladı, ayrıldı, geri çekildi. Bu an, gülünç olduğu kadar anlamsızdı da. Jakobsz'un kızının nişanlısı kezzabı fırlatmıştı. Meaume'un çenesi, dudakları, alnı, saçları boynu yandı. Seçilmiş yargıcın kızı da elinden isabet aldı. Kız feryat etti. Her birinin acısı öylesine şiddetliydi ki, ikisi de feryat ediyordu. Meaume'u ustasının yanına taşıdılar. Heemkers, kalfasını tedavi edecek bir doktor getirtti. Gözleri yaralanmamıştı. Yüzü davul gibi şişmişti bile.

Sonraları, yaralara irin de eklendi. Acısı dayanılmazdı.

Ateşi düşünce Meaume, seçilmiş yargıcın kızıyla yeniden ilişki kurmaya niyetlenir. Gider hizmetçisini bulur.

Hizmetçi, hanımının onu görmek istemediğini söyler. Ayrıca hizmetçi, hanımının acı çektiği günlerde Meaume'dan hiç haber almadığını da belirtir.

«Yani? diye sorar Meaume.

-Yani, kasıtlı», diye karşılık verir hizmetçi tedirgin biçimde.

Meaume, Jacob Veet Jakobsz'un kızına mektup yazar.

Jacob Veet Jakobsz'a bağlı olan büyük Heemkers, yargıcın baskısıyla (o sıralarda Bruges eyaletinde aklına eseni yapan hakimin üzerindeki etkisini Meaume'dan gizlemeden), Meaume'a arkadaşının kızını rahat bırakması için nasihat eder. Genç Vanlacre para cezasına çarptırıldı. Heemkers, kezzapla oyma sanatını öğrenen çırağını, yargıç tarafından belirlenen miktarı kabule zorladı. Meaume parayı aldı. Seçilmiş yargıcın kızı terk ettiği ve sessiz kaldığı için hâlâ acı çeken genç gravürcü biraz sakinleşmiş gibiydi. Heemkers'in atölyesinde yeniden işe koyuldu. Bakırlarını bezle cilalıyordu. Oyma kalemlerini bir yerine iki kez bileyliyordu.

İşte tam bu sırada genç kız ona bir mektup ulaştırdı.

BÖLÜM V

Jacob Veet Jacobsz'un kızının Meaume'a yazdığı mektup: «Elimin nasıl olduğunu soran mektubunuzu almak çok hoşuma gitti. Bu mektup sevginizin nişanesi, çok teşekkür ederim. Elim delik deşik ama capcanlı. Tanrının bana bahşettiği bütün parmaklar hareket ediyor. Hatta hiç zorlanmadan hareket ediyor. Onların yardımıyla size yazıyorum, hem de eski kasılmalar olmadan ya da bunlar parmaklarımın hareketini engellemeden. Beni çok memnun eden güzel bir armağan da eklemişsiniz. Sanatınızda öylesine ustasınız ki, yüzümü ve göğsümü gösteren o portrede bana iltimas geçmişsiniz. Kırmızı kaplumbağa kabuğundan çerçeve de güzel. Çıplak çizdiğiniz için, göğüs kısmını makasla kestim, bana münasip görünmedi. Az önce, öğle yemeğinden sonra, bakışların mektubunuza ve yontma kaleminizle yaptığınız küçük resmime ilişince, gözlerim yaşardı. Çünkü size elveda diyorum. Evvelki gün kilisede size baktım. Dün sizi küçük sokaktan inip ustanızın dükkanına girerken gördüm. Korkunç ol-

muşsunuz. Üstelik, zihnimde sizin Ennemond'la dalaşmanızı canlandırdım ve çok kötü dövüştüğünüzü düşündüm. Daha kötü dövüşmek mümkün değil. Dahası, utanmadan kendimi size sunduğum için suçluluk duyuyorum. Çok düşündüm ve gerçekten pişmanım. Ayrıca, bir saat önce babama gidip şişeyi fırlatarak elimi yakan adamla evliliğimi çabuklaştırmasını istedim. Babam, nişan da kabul edildiğine göre, bu kavganın eyaletimizde yarattığı kötü söylentilerden sonra, böyle bir haberin iyi olacağını düşündüğünü söyledi. Kapım size artık sonsuza dek kapalı. Artık görüşmeyeceğiz. Nanni.»

BÖLÜM VI

Birkaç gün sonra, 1639'un bir ağustos sabahı, güzel bir günde Nanni uyandırdı. Meaume gözlerine inanamadı. Nanni karşısındaydı, tavan arasındaki odada. Sevdiği kız geri gelmişti. Üstüne eğilmişti. Omuzuna vuruyordu. Meaume çıplaktı. Kız çıplaklığından etkilenmemişti. Tersine, karnına bir gömlek attı. Alçak sesle, telaşlı bir biçimde: «Beni dinleyin! Beni dinleyin!» dedi.

Sanki biri takip ediyormuş gibi arkasına baktı. Korkan bir kadının özelliklerini taşıyordu. Gözleri korkudan çakmak çakmaktı. Yüzü pembe, tatlı, uzun, zayıf, ciddiydi. Gözlerinin altında koyu halkalar vardı. Uzun saçları, gri başlığının altında üstün körü toplanmıştı. Gri bir entari giymiş, beyaz fırfırlı bir yaka takmıştı. Her zamankinden daha güzeldi. Meaume'a doğru eğildi.

«Hiç vakit geçirmeden gitmeniz gerekiyor.»

Mahmur adam yatağında oturdu. Parmaklarıyla gözkapaklarını ovuşturdu. Yapabildiği kadar saçlarını düzeltti.

«Hemen bugün şehri terk etmeniz gerekiyor.

- Neden?

- Hemen.
- Neden hemen?
- Gelecek. Sizi öldürmek istiyor.»

Bir dehşet ifadesiyle yüzüne dokundu ve: «Eski yüzü seviyordum. O yüzü kaybettiğiniz için üzgünüm, dedi.

- Ne yaptınız? Neden hemen gitmeliyim?» diye sordu Meaume, yüzünü ve saçlarını sert bir hareketle Nanni Veet Jakobsz'un ellerinden kurtararak.

Kadın sustu. Elini, ressamın çıplaklığını örtmek için üstüne koyduğu gömleğe yaklaştırdı. Gömleğin altındaki cinsel organı, kumaşın üstünden yavaşça okşadı, ardından avuçladı. Sertleştirdiği cinsel organı birden bıraktı. Adama baktı. Hoş bir tebessüm gönderdi. Ama gülümsemesini kesip: «Çünkü ona sizi sevdiğimi söyledim.» dedi.

Birden hüngür hüngür ağlamaya başladı. Burnunu sildi.

«Gerçekten çok çirkin bir adam olmuşsunuz, dedi.

-Ne yapabilirim?

- Gerçekten kendinizi görmüyor musunuz?»

Nanni, mendili gömleğinin koluna soktu. «Sizi öldürmesini istiyordum, dedi. Artık sizi öldürmesini istemiyorum.»

Konuşması biter bitmez Meaume kendini kadının kollarından kurtardı. Kalktı, giyindi, iki kat aşağıya indi, ustasının dairesine koştu, onunla ve karısıyla görüştü. Hemen gitti.

Meaume dedi ki: «Artık zavallı türkümü başka diyarlara taşıyacaktım. Nasıl yok olan bir müzik türü varsa, yok olan bir resim türü de var.»

Asitli su bir renkten daha tuhaftır.

Yüzü yandığından, onu tanıyanlar artık tanıyamayacaktı.

Bir musibetten bir kısmet yarattı. Dış görünüşünü değiştirerek Bruges'de hırsızlık yapmaya başladı. Kim olduğu anlaşılmadan Anvers'e gitti, orada da çaldı. Çalıyordu ama o kızı hâlâ seviyordu. Yalnızca onu sevdiğini anlayınca, açıklanamayacak bir biçimde, hem hırsızlığı bıraktı, hem de, yüzünden tiksinmeyen ya da yalnızca parayla ilgilenen sokak kızlarının kollarında zevk aramayı bıraktı. Mainz'a geldi. Gravürcü Meaume, Mainz'ta, Yeğen Errard'ı buldu, onunla sıcak bir odayı paylaştı. Bu oda, madeni levhalarını, verniklerini, sandığını, resim sehpasını, güvercin tüylerini, banyolarını koyacak kadar genişti. Bir yıl sonra, 1640'ta onu gördü. İkindi vaktiydi. Yalnızdı, mavi ve sarı bir entari giymiş, Mainz'taki kuyumcular sokağının değerli altın çanı önünde bekliyordu.

Bir kez daha gözlerini genç kadından ayıramadı.

Durdu. Genç kadın her zamankinden daha çok çekmişti onu. Kadın da, başını hafifçe öne eğip ona doğru ilerliyordu. Sorularından birine yanıt olarak, on aydır evli olduğunu belirtti. Başka bir soruya, evet, küçük bir bebeğim var diye yanıt verdi. Kimden? Yanıtlamadı. Göz kapaklarını kaldırdı. Güldü. Meaume'un elini tuttu.

«Gel, dedi.

- Hayır», dedi Meaume.

Kıza baktı. Ardından, başıyla hayır işareti yaptı. Koştu.

BÖLUM VII

Koştu da koştu. Mainz'tan çıktı. Yirmi gün boyunca, Ren nehrinin öteki yakasında, altı adamın daha yaşadığı ahırdan bozma bir handa, burnunun ucunu bile dışarı çıkarmadan, tek başına kaldı. Bedeni ot yığını içinde, kuru hıçkırıklarla ve yoğun kokular arasında geçen yirmi gün. Sonra bu diyarı terk etti, Wurtemberg'den, kantonlardan, Alpler'den, eyaletlerden, Roma'dan, Napoli'den geçti. İki yıl boyunca yüzünü Ravello'da, küçük bir köyde, Salerno körfezi üzerindeki bir yalıyarda gizledi. Sonunda, 1643'te Roma'ya geldi, Aventino tepesinde, sundurmalı bir taraça, gece manzaralı oymabaskılar, 1650'deki skandal yaratan derleme, sevişmeyi hayal edip yaptığı erotik oyun kağıtları. Oymabaskıların üstünde, via Giulia'daki siyah Malta haçı bulunuyordu. Oymabaskı tüccarı, Palazzo Farnese'nin* yanında bir dükkan işletiyordu. Tüccara gitmek için gravürcünün Tiber boyunca yüz metre yürüyüp, havranın önünden geçmesi, Yahudi mahallesini kat etmesi yetiyordu. Yapıtlarının sol alt köşesine, Meaumus sculpsit**

* Farnese Sarayı.
** "Çizen Meaume."

diye imza atıyordu. Eskiden babası mumcuydu. Mumcu çocuklarının oymabaskıcı olması ender görülen bir durumdu. Lasne'nın babası, Callot'nunki, Poilly'nin kuyumcuydu. Daha henüz çocukken, doğal duruşları ve bedensel anlatımları çizmekte, elleri ve yüzleri karanlıktan çıkarmakta, hiç görülmedik, çirkin ya da gösterişsiz ya da utanç verici sahneleri yansıtmakta inanılmaz yetenekler sergilemiş, yolunu çok çabuk belirlemişti.

BÖLÜM VIII

Meaume kırk yaşındayken, onu kendinden geçiren sekiz şey olduğunu söylüyordu. Bunların neler olduğunu soran Romalı bir kalfaya şunları dedi: «Bir rüya, bir anı, Claude Gellée'nin* elinden çıkma ve 1651'de onun tarafından armağan edilen Ostiya limanında azize Paula'yı resmeden bir tablo, Bruges limanında teknelerin önünde bir genç kız.» Ardından, konuşmayı kestiği için, ağzında bir şeyler geveledi. Yalnızca dört şey saymıştı.

Bu olaydan birkaç gün sonra, palmiye dallarıyla kutlanan Paskalya arifesinde, yine Meaume'un Aventino'daki atölyesinde, kalfa gravürcüye aynı konuyu açıp hayranlık duyduğu şeyleri sayarken neden sustuğunu sordu. "Çünkü kimi anılar karşısında acı çekiyorum", diye yanıtladı. Henüz serin olan sokaktan Pueri Hebraeorum vestimenta prosternebant in via ilahisinin yükseldiği duyuldu. Bocca della Verità'nın** kemerli avlusundan çıkan çocuklar San-

* *Lorrain'li Claude Gellee* (1600-1682), manzara tablolarıyla ünlü Fransız ressam. Yaşamının büyük bölümünü Roma'da geçirmiştir.

** Roma'daki Santa Maria in Cosmedin kilisesi, daire biçimindeki bir mermere yontulmuş ve "Bocca della Verita" (Gerçeğin Ağızı) denilen, Antik Çağdan kalma bir maskla ün kazanmıştır. İnanca göre, yalan söyleyen ya da zina yapan bir kimse elini bu mermer maskın ağzına sokarsa "Bocca della Verita" kapanacaktır.

ta Sabina'ya gidiyorlardı. Ayin alayının yürüyüşü, akşam duası için gittikleri ve son palmiye dallarının bırakılacağı havarinin kabri başında, San Paolo Fueri le Muro'da bitecekti.

Uzun bir süre sonra, ayin alayı sokaktan çıktı ve Tiber kıyılarına ulaştı. İlahi uzaklaştı.

Birden ilahi yok olmuştu.

Gravürcü ve kalfası sessiz sessiz çalışıyordu.

Aynı günün akşamında, gravürcü, Lorraine'linin armağan ettiği tablonun üstündeki kadife perdeyi kaldırdı.

Meaume'un kalfasına gösterdiği ilk harika bu oldu.

Sonra sandıktan bir şişe çıkardı. Kavanozda bir insan kulağıydı bu. Çok soluktu. Kurbağaların kolları ucundaki eller kadar şeffaftı.

Üçüncü için, Meaume yeniden sandığa gitti ve çıkardığı bir duvar halısını açıp yere serdi. Flaman halıcılar tarafından Gobelin atölyelerinde yapılmış, din kargaşaları sırasında, bu halıyı Louvre'a götürmekle görevlendirilmiş bir Wallon kervanından çalınmıştı. Halının sol kenarında, fırtınalı bir denizde yüzen Ulyssis ve arkasında batan bir gemi resmedilmiş. Halının önemli bölümünde, Phaik'ların kıyılarında, üzerinden sular damlayan ve cinsel organını, elinde mavi bir top tutan Nausithoos'un bakışlarından gizleyen çıplak Odysseus görülüyor.

«Dördüncü harika, diye devam etti Meaume, bir resim.» Önce, cüzdanda duran kesik başlı aziz Vaftizci Yuhanna'ya ait iki baş resmini uzaklaştırdı ve Bosio'nun* ge-

* *Antonio Bosio* (1575-1629), yüzyıllar sonra Roma yer altı mezarlarını araştırmaya başlamış ve bu nedenle de "Yer altı Roma'sının Christophe Colomb'u" olarak tanınmıştır. Roma Sotterranea (Roma'nın Yer altı) en tanınmış yapıtıdır.

ce sahneleriyle dolu Roma Sotterranea'sının bir nüshasını yerleştirdi. Bunları yaptıktan sonra, ışıl ışıl bir oymabaskı gösterdi: Uzun yüzlü, Bruges usulü bir başlıklı, beyaz fırfırlı yaka takmış bir genç kız, açık bir pencere önünde, çarşafları dağınık bir yatakta oturuyordu. Uzakta sağda, gemi direkleri ve daha yeni doğan henüz bembeyaz günün içinde, bir sis haresi içinde, soluk bir deniz feneri görülüyordu.

Fener manzarası karşısındaki genç kızın bakışları korku doluydu.

Beşincisi, mezzotinto* yöntemiyle yapılmış bir gravürdü. Bu gravür, dağların tepesinde harap bir kenti gösteriyordu, yukarılarda, bulutlara yakın bir patika ve uçurumun kenarında bir eşek. Solda şöyle bir altyazı kazılıydı: Sedens super asinam Lucius. Meaum, Sculps. August. 1656. Sonra da Malta haçı.

«Altıncı hayalim, diye mırıldandı Meaume, gölgede duran Bruges'lü Nanni'ydi...»

Ama sustu, çünkü gırtlağı düğümlenmişti.

Yalnızca altı etmişti.

Gravürcü Meaume, mezzotinto yöntemiyle yapılmış dağ manzaralı ve uçurumun kenarından geçen patikalı gravürü kalfasına, armağan etti. «Eski pazar yerinin otlağa dönüştüğünü görmek içimi tuhaf bir sevinçle doldurdu. İki yanında karaağaçlar dikili yola, bağlar ve çalılıklar arasında otlayan bütün hayvanlara, mangallarının önünde taş yontan işçilere, omuzlarında çapayla gümüş ve al-

* Görüntüleri, bakır levha üzerine tarama yaparak oluşturma ilkesine dayalı bir gravür tekniği.

tın sikke arayanlara bakıyordum. Roma'yı böyle hayal etmemiştim.» Bay Meaume, 1643'te Roma'ya geldiğinde, Lorrain'li Bay Gellée'nin yanında öğrenmişti manzara gravürleri yapmayı. Bay Gellée, Bay Meaume'un dehasında renk duygusunun bulunmadığını söylüyordu. Elini, hayali görüntünün yoğunluğu oyalıyor, başka bir şeyi de dert etmiyordu. Otuz beş yıllık çalışma boyunca elini hiç görememişti. Beyninin dibinde, gözlerinin arkasında gördüklerinin dışarı fışkırması gerekiyordu. Hayal görüntü gölgeyle kesiliyor, fondan çıkıyor, ışık nedir bilmeyen bir karanlıktan fırlıyordu. Meaume doğa olsaydı, yalnızca şimşek ya da ay ya da kıyının siyah kayalıklarında patlayan fırtınalı okyanusun köpüklü dalgaları olurdu. Ya da kumaşın altında tesadüfen ortaya çıkan çıplaklık olurdu. Ya da toprakta bulunan bir hayvan kemiği ya da sileks parçası. Tepe manzaraları ya da dağ görüntüleri konusunda Gravürcü Meaume bizzat şunları söylüyordu: "Sanırım doğal yerler de bizim gibi birer hayvan. Akan sel ya da onun oyduğu kıyılar, havada beklerken süzülen kuşlar ya da duraklayarak yamaca tırmanan bir eşek gibi. Karanlık mağaraların tavanları takımyıldızları oluşturan şekillerle doludur. Pyrénée dağlarında, arka ayakları üstüne dikilen ayılar da, tayfuna tutulmuş büyük kalyonlar gibidir."

Grünehagen'in anlattığı buna pek benzemiyordu: "Bir gün, Roma'daki taraçasında cennetten görüntüler çizerken, Poilly adlı ve Abbeville kökenli kalfası, hareketsizliğine ve kendini tümüyle işine vermiş yüz ifadesine bakarak, gülmek için: 'Cennette bunlara benzer harikalar bula-

cağınıza inanıyor musunuz?' diye sordu. Ama, Meaume ciddiyetini bozmadan, cennette de böyle olacağını belirtti. "Tanrı da onları böyle mi tasarlamış?" diye sordu Poilly. Bay Meaume, aynı ciddiyetle yanıtladı: "Cenneti madde tasarladı. Sonra cennet, yaşamı tasarladı. Sonra yaşam, doğayı tasarladı. Sonra, doğa gelişti ve icat etmekten çok uzaydan getirip tasarladığı değişik biçimlerle kendini gösterdi. Bedenlerimiz doğanın ışıkla denediği bu görüntülerden biridir." Grünehagen ekledi: "Bay Gellée, Bay Meaume'dan şakayla söz ederken: "Gravürcüler gayriciddi olamazlar." diyordu. İtalyanların Alman mizahı dedikleri şeydi bu."

BÖLÜM IX

Meaume'un gördüğü rüya şöyleydi: Bruges'de, tavan arasındaki odasında uyuyor (kanal kıyısındaki evin üçüncü katında, Jean Heemkers'in kendi dairesinin üstünde ona verdiği yerde). Kamışı birden dikleşiyor karnının üstünde. Güneşin beyaz, kalın ve yakıcı ışığı, uzun boyunlu genç bir kadının üstünden akıyor. Işık, kadının yanak ve meme çizgilerini kemirerek vücudunun bütün hatlarından taşıyor. Nanni Veet Jakobsz bu karşısındaki. Başını öne eğiyor. Kamışın üstüne oturuyor. Birden onu içine daldırıyor. Meaume boşalıyor.

BÖLÜM X

Gravürcü Meaume'un yaptığı ve Grünehagen'in aktardığı dört konuşma.

Nanni Veet Jakobsz üstüne: "Aşk, zihne tebelleş olan görüntülerden oluşur. Bu karşı konulmaz görüntülere bir de, tüm yaşananların ithaf edildiği, biricik varlığa yöneltilmiş bitip tükenmeyen bir konuşma eklenir. Bu varlık sağ ya da ölmüş olabilir. Özellikleri de rüyalarda verilir, çünkü rüyalarda ne irade, ne de menfaat egemendir. Oysa, rüyalar görüntüdür. Hatta, daha açık söylemek gerekirse, rüyalar görüntülerin hem babası, hem de efendileridir. Ben görüntülerin saldırısına uğrayan bir insanım. Gecenin içinden çıkan resimler yaparım. Kendimi öyle bir aşka adadım ki, bu aşkın bedeni ortadan kalkmadı ama, kullanım hakkı yakışıklı birine nasip olduğu için, görüntüsünden mahrum kaldım. Fazla lafa gerek yok."

Sanatı üstüne: "Sıvama cilası, kış aylarındaki bal kıvamında olmalıdır. Uygulamasının ele zahmet verdiğini söylememek gerekir çünkü uygulama zaten o derece zahmetlidir. Çizikler gölgeleri izler. Gölgeler de ışığın gücünü

izler. Bunların tümü, yalnızca bir tek yönde akıp gider."

Manzaralar üstüne: "Doğrusu, yalan söylemeksizin, çünkü yalan söylemek istemem, Tanrı'nın ham manzaralarıyla karşılaştırıldığında el yapımı hiçbir şey hoşuma gitmiyor. Lorraine'li Claude'un Roma'da yaptığı bir tablo bile. Morin'in bir gravürü bile. Bruges limanı bile. Salerno körfezindeki Tiber şatosu bile. Atlas okyanusunu Altın Saray'a* ya da İmparator İskender'in hazinesine yeğlerim. Bir fırtına, Oppio tepesinin eteklerindeki Coliseum'dan daha güzeldir."

Ne zaman bir fırtına patlasa, gravürcü barınağından çıkıp dağlara tırmanıyordu.

Günün birinde, Lorraine'li diye tanınan Claude, gravürcü Meaume'a dedi ki: "Bütün bu şeylerin görüntüsü altındakileri nasıl bilebiliyorsunuz? Ben hiç başaramıyorum. Tüm yaşamım boyu, arzuladığım kadın bedenlerini, hayal edip beni o biçimlerden ayıran kumaşların altından ortaya çıkartamadım. Yalnızca renkleri ve onların parıltılı ışıldamalarını görüyordum. Her defasında da, yanılgılarım bende şaşkınlık yaratmıştır."

Meaume şöyle yanıtladı: "Siz ressamsınız. Siyahla beyaza yani dünya nimetlerine duyulan arzuya mahkum bir gravürcü değilsiniz. Bir keresinde, Flandres'daki bir serbest limanda allak bullak oldum."

Lorraine'li Claude Gellée dedi ki: "Bu dünyada dış görünüş yoksa, dünyanın görüntüleri resmedilemez. Yalnızca biçimleri yakan ışığın resmi yapılabilir.

- Hangi ışıktan söz ediyorsunuz?

* Neron'un Roma'da Colosseumun karşısında yaptırdığı 230 odalı imparatorluk sarayı: "Domus aurelia"

- Aydınlatan ışıktan söz ediyorum.

- Ve siz, güneşin, aydınlattığı toprağı yaktığını düşüyorsunuz, öyle mi?

- Evet.

- Belki de haklısınız.

- Bütün bu şeylerin ortaya çıkmasını sağladığından, güneş ışığının tek güzel şey olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle de, artık Saint-Dié'de ya da Lunéville'de değil, Roma'da yaşıyorum.

- Peki, her şey için için yanıyorsa neden resim yapılıyor?

- Dünyayı aydınlatan ateşe herkes kendi küçük odununu atıyor.

- Ben de, asitli suyumla, yanan şeye biraz katkı yaptığımı saklayamam."

Gravürcü kısa bir süre sustu.

Ardından, bakışlarını çevirip taraçasına bakarak dedi ki: "Oysa, haklı olduğunuzu sanmıyorum. Bu dünyaya özgü bir dış görünüş var. Çoğu kez rüyalar vardır. Kimi zaman tuvali yatağın üzerine serip sevişen bedenleri göstermek gerek. Bazen, köprüleri ve köyleri, kuleleri ve cihannümaları, tekneleri ve arabaları, konutlarında evcil hayvanlarıyla insanları göstermek gerekir. Bazen, dağ ya da sis yeter. Bazen, sert rüzgarda eğilen ağaç yeter. Bazen, ruha yoksunluk duyduğu ya da yitirdiği şeyi varmış gibi gösteren rüya yerine, gece bile yeter."

BÖLÜM XI

Pirene gravürlerinin devamı, önce dağda harabeye dönmüş bir kenti gösteriyor. Solda, alttaki yazı: Sedens super asinam Lucius. Meaum. Sculps. August. 1656. Kentin yukarısında büyük bir mezarlık dağın yamacına doğru uzanıyor. Mezarlık yerleşim biriminden daha büyük ve gravüre bakan bizlere daha yakın.

Büyük Altın mezarlığı. Tümüyle terk edilmiş büyük bir bahçe. İlk insanın ortaya çıktığı tarihteki doğanın terk edilmişliği kadar terk edilmiş. Taşlar yerinden oynamış. Yüzyılların ve rüzgarların desteğindeki karın etkisiyle kaldırım taşları birbirlerinden ayrılmış. Hepsi yosun tutmuş. Sarmaşıklar mezar taşlarını yutmuş.

Dik duran her şeye asılan sarmaşıklar, haçlara tutunup onları sarmalamış, sonra da tümüyle her yanlarını kaplamış; ardından sıkmış; ardından kırmış.

İkinci gravürde, gravürcü Meaume, perişan suratını büyük bir hasır şapka altına gizleyerek kendini çizmiş. Dağdaki kilisenin karanlık cümle kapısından içeri giriyor. Bu kapı, kiliseden birkaç metre ötede.

Mezzotinto yöntemiyle yapılan bu gravür dizisi 1656 tarihlidir ve gravürcü Meaume'un, 1651 yazı boyunca Fransızlardan kaçan Abraham Van Berchem'le birlikte yaptıkları uzun yolcukların anısını yaşatmaktadır.

Gravürde, kezzapçı mezarların arasında dolaşmaktadır. Eskinin, şimdi uyuyan insanları arasında dolaşmaktadır.

Ardından iki gölge, kilisenin loş avlusuna gelir. Yerde çok sayıda ve küçük cam kırıkları vardır. Yerdeki sarı vitraylar ayakları altında çıtırdamaktadır ya da sağlam kalmış parçaları da çizmelerin topukları kırmaktadır. Küçük kanallardan birinde bulunan bir lokantacının dükkanındaki pencere gibi. Tanrı yok.

Bu kara kilise resminde Tanrı yoktu. Yalnızca o mekanın ışık içindeki harabesi vardı. Dağın yamacındaki bu boş tapınakta, önünde eğilmek gereken kutsal güç yalnızca rüzgar olabilirdi.

Bazen rüzgar uğulduyor.

Duvarların üstüne dökülen lime lime kumaşlar, avlunun içinde canlı yaratıklarmış gibi, ara sıra, kıpırdıyordu.

Sunak taşına yerleştirilmiş boş bir haç, ahşabındaki tozları Aziz Yuhanna'nın eline ve Meryem'in yüzüne döküyordu.

Çan, ayin eşyalarının konulduğu yerin yanına düşmüştü. Çan da eski zamanda kalmıştı. Bu dördüncü gravürdü. Büyük bronz çan, kırmızı taşlı yer döşemesine biraz gömülmüştü. Yanında da, bir halatın tozlu kalıntısından başka bir şey yoktu.

Kırmızı mermerin üstünde tozdan ibaret bu ses, acının

ta kendisiydi. Kutsal yerin zeminini yalayacak bir rüzgar, bronzdan ses getirmeyecekti. Bu halat kalıntısını, terk edilmişliğe de, nafile yakarışlara da tanıklık edemeden dağıtıp silecekti.

Mezzotinto yöntemli beşinci gravürde Meaume ile arkadaşı gidiyorlar. Yeniden vadiye iniyorlar. Kavurucu bir sıcak vardı, ağaçların yaprakları hareketsiz, sessizlik yoğundu. Hava kıpırdamıyordu. Sessizlik, neredeyse bir bal ya da koyu bir süt kıvamında, ağdalıydı. Hiçbir işareti olmayan beyaz bir kitleydi sessizlik.

Çevrede bir tek insan bile yok. Abraham ve Meaume bundan yararlanıp göğüs bağır açık yürüyorlar.

Bütün bir gün boyu, bomboş ve önlerinde su gibi kıvrılan seraplarla dolu bir yolu izlediler.

Eşek arıları da yoktu. Tüm ağırlığıyla yere çöken havada bir tek sinek de yoktu.

Ayaklar altındaki sapsarı otlar sertleşip keskinleşmişti.

Pireneler'de akşam, doruklarda hâlâ masmavi olan gökyüzünü değil ama vadiyi kaplamış. Mezzotinto yöntemiyle yapılmış bu gravürdeki, köy, yol, köprü, çiftliklerin tümü ve inek ahırları, neredeyse karanlık içinde erimişler. Çünkü dağın gölgesi, siyahlıktan neredeyse kırmızı gibi görünen gerçek bir karanlığı yansıtmış. Yalnızca karşıdaki zirvenin yamacına tırmanan yolun bir parçası aydınlık. Siyah renkten kurtulabilmiş pembe bir yol parçası.

Yol pembe görünüyor.

Abraham ve Meaume kaybolmuşlar.

Vadinin dibinde kaybolmuşlar, ormanın en sık yerinde. Hiç ışık yok. Hiç yol yok. Çok uzun zaman önce yeryü-

zünde hiç yol yoktu. Abraham önde yürüyor. Ağır ağır, suskun gidiyor. Ormanın sınırına, sonra da çitlerle çevrili bir yere geliyorlar. Abraham ilerliyor. Keçilerini güden genç bir rahibenin yanında duruyor.

«Hemşirem, nerede olduğumuzu söyleyebilir misiniz?

-Kayıp mı oldunuz?

-Evet.

- İspanya krallığındayız, diye mırıldanıyor rahibe. Bundan utanç duyuyorum.»

Bu sırada, genç rahibe, parmaklarıyla sol elinin üstünü kaşıyor. Gözlerini kaldırıp Abraham Van Berchem'e doğru bakıyor ve gülümsüyor.

Yaşlı adam da, genç kadının mutlu yüzüne karşılık vermek için, gülümseyerek, «İspanya'da olduğumuzu sanmam» diye yanıtlıyor.

Genç kadın coşkuyla, "Tanrı duysun sesinizi!" diyor. Öyle olsa nasıl mutlu olacağımı anlatamam. Bu lanet ülkede bulunmamamızı öyle istedim ki."

Sonra yüzünü buruşturuyor. Hüzünlü bir sesle: «Hâlâ yeryüzünde bulunduğumuzdan kuşku duyuyorum.»

Tam bu sırada Abraham kızın elini tutuyor.

Genç rahibe elini Abraham'a teslim ediyor.

«Yeryüzünde miyiz?» diye yineliyordu.

«Sahiden yeryüzünde olmadığımızı mı düşünüyorsunuz?» diye sordu Abraham.

Kız gülümsedi. Abraham hemen kızın elini bıraktı ve ayrıldılar.

Gravürcü Meaume on beş yirmi adım sonra arkasına baktı. Genç rahibe, ormanın koyu karanlığında, kalçaları

topuklarına değecek biçimde çömelm ⁵ᵗ·, bedeninin yarısı, ormanın girişindeki dağ yamacında devrilmiş ağaç gövdeleri arasında kalmıştı. İşte Meaume bunları kazımış tablosuna.

BÖLÜM XII

Marie Aidelle denize inen patikayı tırmanıyordu. Yalıyardaki bu patika öylesine vahşi ve tırmanması zordu ki, çalılara, köklere, küçük ağaçlara, katırtırnaklarına asılıyordu. Ceketi sırılsıklamdı. Gömleği de, meme altlarında aynı durumdaydı. Sıcaktan yüzü kan ter içindeydi. Sonunda evin kapısını itti. Marie, büyük odanın karanlığına dalmak üzereyken boğuk bir çığlık attı; yüzü paramparça meçhul bir adam ocağın önünde duruyordu. Ürkütücüydü.

«Çok çirkinim, farkındayım, dedi.

-Hayır, hayır, diye mırıldandı Marie.

-Görüyorsunuz burası çok sıcak. Hoş geldin niyetine, seve seve biraz şarap içerim.

-Tabii.

- Kim o? diye sordu Esther üst kattan.

Yaşlı kazazede kadın çalılıklara kaçmıştı bile.

-Siz kimsiniz?» diye yineledi Marie,. Yuvarlak, parlak ve dikkatli gözlü, haşlanmış derili bu yüzü inceliyordu.

«Adım Meaume.»

Marie karşılık vermedi. Mantar kokan bitişik odadan bir tablo alıp geldi. Tabloyu uzattı:

Meaume: «Sanırım bunu size sepici sattı, diye mırıldandı.

- Seyyar satıcı, dedi Marie.

- İstiyorsanız öyle diyelim.»

Çünkü, seyyar satıcı önceleri sepicilik yapıyordu. Bunun üzerine Meaume yaklaştı. Genç kadının terden sırılsıklam iki elini tuttu. Ona şunları söyledi: «İhtiyar Abraham ay bitmeden burada olacak. Gelmemiz uzun sürdü, çünkü İspanya'dan geçtik.»

Genç kadın, odanın ortasında duran ahşap sandığı fark etti. «Patikadan geçerken bu sandığı nasıl taşıyabildiniz? diye sordu.

- Patikadan geçmedim. Ormandan geldim. Bunlar bakırlarım ve yontma kalemlerim. Akıl defterim bu benim. Küçük hazinem.»

Ama Marie, ısrarla sandığa bakmayı sürdürdü. Meaume sandığa doğru yürüdü, eğilip açtı. Marie, yeni bakır levhalarla bakır pasının kemirdiği levhaları gördü. Meaume gravürcüydü. O zamanlar bunlara kezzapçı deniyordu.

«Sizi burada yatırmak zor olacak, dedi Marie.

- Bir at ahırı vardır mutlaka, dedi Meaume.

- Hayır.

- Bir ambar vardır mutlaka.

- Hayır.

- Bir inek ahırı vardır mutlaka.

- Evet.

- O yeter.

- Peki çalışmak için?

- Ne lâzım mı? diye sordu, kapının yatay putreli altında yeniden beliren yaşlı Trognon.

- Hiçbir şey, hiçbir şey.»

BÖLÜM XIII

Marie Aidelle'in yontma kalemi çizgileriyle yapılmış oyma gravürü.

Marie, su birikintisinin kıyısında, ağaçların altında oturmuş. Tahta ayakkabılarını çıkarmış.

Ayak parmaklarını suda oynatıyor.

Eteğini iki dizinin üstüne çekmiş.

Meaume, kadının beyaz baldırlarının durgun sudaki yansımasını görüyor.

Aniden, gözlerine yansıyan suyun ışığını görüyor. Bunu gravürüne de aktarmış. Görülüyor. Öylesine görülüyor ki, kadın gözlerini Meaume'a doğru kaldırmış, gözlerde tatlı ama derin bir parıltı var. Meaume kadını arzuluyor. Yanına oturacak.

BÖLÜM XIV

Gravürcü Meaume motiflerini önce mavi kağıda çiziyordu. Biraz tebeşirle. Durmadan deniz kıyısına iniyordu. Günlerini, yalıyarın dibinde suyun uğultusu içinde geçiriyordu. Perreux'nün patikasını, iğrenç kokulu balçığı, sıra sıra yeşil ve kaygan kayaları, tüm güçleriyle saldırıp karşı konulmaz bir güçle ilerleyen dalgaların beyaz kıvrımlarını şahane görüntüler olarak niteliyordu. Başı dönüyordu. Hava öylesine sertti ki. Uzun zaman önce sarhoş olmuş ve bir türlü bu sarhoşluktan kurtulamayan bir adam gibiydi. Roma'dan gelip Atlas Okyanusu'nu keşfetmişti. Perreux'deki, 1651 tarihli ilk resim adaydı; ufuk çizgisi üzerinde adanın çizgisi. İkinci resimde, kabaran dalgaların büyük kıvrımını yaptı. Üçüncüsü, küfelerini ıslak ve parlak kumda taşıyan balıkçılardı. Ardından, tırmığını peşi sıra sürüyen bir istiridye avcısı. Marie Aidelle hayranlıkla bakıyordu. Akşam olduğunda, Marie, ışığı bakır levhaya yansıyan lambanın alevini seyrediyordu, Meaume'un işleyen elini, işleyen büyüteci seyrediyordu, doğrudan metali çizen çelik kalemi seyrediyordu. Meaume'un eli, emin

hareketler yapıyordu. Marie kendini onun yanında iyi hissediyordu. Marie Aidelle akşamları içmeyi seviyordu. O akşam daha da çok içti. Meuame'u hayran hayran izleyerek kollarında uyudu. Birçok insan tarafından kaba saba olarak nitelenen şeyleri: baldırı çıplakları, rençberleri, balçık taşıyanları, yumuşakça, deniz böceği, yengeç, benekli levrek satıcılarını, yalın ayak genç kadınları, mektup okuyan ya da aşk hayalleri kuran yarı çıplak kadınları, çarşaf ütüleyen hizmetçi kızları, olgun ya da çürümeye yüz tutmuş ve sonbaharı çağrıştıran meyveleri, yemek artıklarını, içki alemlerini, tütün içenleri, kağıt oynayanları, bakır kabını yalayan bir kediyi, körle yoldaşını, görüldüklerinden habersiz değişik pozisyonlarda sarmaş dolaş olmuş aşıkları, bebeklerini emziren anaları, düşünceye dalmış filozofları, idam edilmiş insanları, mumları, nesnelerin gölgelerini, işeyen insanları, dışkılayanları, ihtiyarları, ceset görüntülerini, geviş getiren ya da uyuyan hayvanları çok net biçimde çizen ressamların okulundandı. Marie, ölmüş babasının yanında ya da Hambye'de piskoposun yanında olduğu dönemlerden kalma, çocukluğunu ateşleyen merakını yeniden buluyordu. Yeminli cerrah Toussaint'in yanında bulunduğu zamanlardaki merakını da. Binlerce soru soruyordu. Büyük salonda: "Neden resme el atmadınız? Neden Jacob Callot hiç renk kullanmadı? Meaume'un sanatına özgü, tuhaf harfleri andıran bu çizgilerle yapılan gölgeler neden?" Bir gün, yalıyarda Meaume elini kadının omzuna koydu. Kadın elini hemen itti. Meaume uçuruma yaklaştı; yalıyarın dibindeki dev dalgalara baktı. O zaman Marie, gravürcü Meaume'a dedi ki: "Ben, bağışlamak ge-

rek. Memelerim okşandığında hemen kadın olmanın acısını çekiyorum. Buradaki bütün kadınlar böyle yaratılmış.

- Trognon da mı?

- Trognon da.

Hemen ardından, daha alçak sesle: "Kuşkusuz bilmiyorsunuz ama bu dünyada yaşayan kadınların genellikle kötü bir anısı vardır." diye ekledi.

Ve sustu.

"Susmayın, susmayın. Bana bir şeyler söyleyin." dedi Marie.

Ağlıyordu.

Meaume kadının elini tuttu. Marie hemen elini çekti.

BÖLÜM XV

Meaume, Perreux'lü Marie'nin tabağa yığdığı meyvelere baktı. Meaume, mumu, iri mor salkıma yaklaştırdı. Yüzünü ise elden geldiğince karanlıkta gizlemeye çalışıyordu. Otuz beş yaşındaydı. Yüzü esmerleşmişti, yaraları daha açık renkti. Mumu yaklaştırıyordu, mor üzüm tanelerine dokunuyordu. Parmak uçlarıyla, üzüm tanelerinin üstündeki ışık yansımalarına dokunuyordu. Marie'ye doğru döndü. Kollarına aldı ve kadın birden sarılmasını kabul etti. Alnını adamın omzuna koydu. Meaume, kadının yarasa gibi teni olduğunu söyledi. Yarasanınki kadar ince. Yarasanınki kadar yumuşak. Canlı, kaygan ve sıcak. O sırada Marie, Meaume'a, Aşağı Normandiya'daki yeminli cerrahtan, yüzündeki çopur deriden söz etti. Konuşurken gözleri büyüyordu. Ama, gravürcü Meaume ne kadının anlattıklarını, ne de başka bir erkekle yaptığı karşılaştırmaları duymak istiyordu. Ata binip gitti. Ara sıra Oesterer'in Meaume'a atını emanet verdiği oluyordu. Ertesi gün, erken saatlerde, Meaume, Perreux kasabasına inen Marie'yle karşılaştı. Keçi yolundan yukarı doğru tır-

manmaya başlamıştı bile. Meaume attan indi, dizginleri genç kadının eline tutuşturdu, sepeti aldı ve yolu yaya olarak onunla birlikte yürüdü.

Ilık bir hava vardı. Yaz sonuydu. Çalılıklar böğürtlen doluydu. Devedikenleri, mavi kafalarını ve tüylerini yukarıya doğru kaldırmışlardı. Yarı yarıya kurumuş dere, neredeyse artık denize doğru akmıyordu. Küçük kıyıların kıvrımlarında yavaşlıyordu. Etrafa konmuş kelebekler, artık neredeyse hiç uçmuyorlar, yaşlanıyorlardı.

BÖLÜM XVI

Büyük galeri kapısının iki kanadını da açtılar. Önden Mösyö De Sainte Colombe* girdi. Arkasından Abraham Van Berchem geldi. Ardından, bir süre sonra, Marie Aidelle, Gravürcü Meaume ve Oesterer onları izledi. İki sıra halinde, doğrudan mermer döşemeye konmuş akvaryumlarla vivaryumlar vardı. Yüz dolayındaydı. Gravürcü Meaume dedi ki: "Nuh ve gemisi gibi."

Ama, Mösyö De Sainte Colombe, dikkatini çekmeye çalışan Gravürcü Meaume'un bu gözlemine hiç karşılık vermedi. İki ihtiyar, semenderleri, su semenderlerini, kertenkeleleri, kaplumbağaları, yaldız kaplamalı ve meşalelerle hafifçe aydınlatılmış akvaryumlarda birbirlerini yiyen yengeçleri seyrediyordu. Bu arada, mösyö De Sainte Colombe Abraham'a, "Bu sıra sıra odalar, atalarımızın galerisi." dedi.

- Evet, dedi Abraham Van Berchem.
- Ecdadımız burada, yine yemek yemekle meşguller.

* Fransız viyolacı ve besteci. (1660 dolayları – 1720).

- Evet.

- İhtiyarlar doymak nedir bilmiyor", dedi mösyö De Sainte Colombe.

Marie Aidelle burayı iğrenç buldu ve eteklerini toplayıp alel acele çıktı.

BÖLÜM XVII

Madam De Pont-Carré çok güzel ut çalardı. Langres piskoposu da dinleyebilsin diye udunu görüşme odasına getirtirlerdi. Ut çalışında, hüzünlü, ingilizvari bir burukluk içeren, ağır, mağrur bir tavır vardı. Mösyö De Sainte Colombe'un, Bièvre ırmağı kıyısındaki evinde verdiği konserlerde, besteciye udla ya da çift saplı lütle eşlik ederdi. Kitapları da severdi. Özgür düşünebilen bir kadındı, neredeyse cumhuriyetçi bir inanç anlayışı vardı. Port-Royal des Champs'da, el değmemiş kırsal bölgede, Versailles yakınındaki ormanın sınırında, kadınların, erkeklerden uzak, sığınabilecekleri yeni bir bina yapılması için binlerce altın lira veren ilk kadınlardan biriydi. Doğrudan konuşma odalarının bulunduğu yere bakan ve tek renge boyanmış büyük bir salonu bulunan, oradaki en güzel lojman da ona verildi. Çalışma masasını koyduğu odadan ayrı bir dua odası da vardı. Yatak odasının pencereleri önüne uzun bir taraça yaptı ve altmış sandık portakal fidanı yerleştirdi. Madam De Pont-Carré cömert bir insan-

dı. Kolluk kuvvetlerinin aradığı Jansenius'çular, cumhuriyetçiler, zorba katiller, Yahudiler, Püritanizm yandaşları ona sığınırdı. Her ezilene kollarını açardı.

Gravürcü Meaume ve Abraham Van Berchem, Madam De Pont-Carré'nin, Paris'te Mauvaises-Paroles sokağındaki konağına gittiler. Onlarla bu mekanda buluşacağını söyleyen ünlü viyolacıyı beklediler ama adam gelmedi.

BÖLÜM XVIII

Eski zaman ressamlarının hayatı böyleydi işte: bir sürü kent. Dolaşıp dururlardı. Meaume, Paris'ten Lavaur'a gitti, ardından Toulouse'a, Lunéville'e, Bruges'e. Bu sırayla. Üçüncü yolculuğu, telaş ve acı içinde, Como gölüne, Milano Dükalığına, Venedik Cumhuriyetine, Parma, Bologna dükalıklarına yaptı. Bologna'da vitray ressamlığı yaptı. Bologna'dan sonra, Ravello'daki korkunç yalnızlığı yaşadı. Ardından, Roma. Ardından, İspanya, Le Perreux, Quend, Paris, Anvers. Ardından, Londra ve Utrecht. Roma'da işportacılara gravürler yapıyordu. Kente gelir gelmez, Farnese sarayı yanındaki via Giulia'da, bir oymabaskı tüccarının yanında oymacı olarak çalıştı. Kurşun kalemle bastırarak bir kağıdın yüzeyine geçirdiği resmi, kara isle kaplı kağıdın tersinden bastırarak ön yüze çiziyor sonra da bakırı bu izlerin üzerinden giderek kazımaya başlıyor, böylece oyma baskıları kopya ediyordu. Kendisini insan figürlerinde Villamena'nın, beden duruşlarında Carracci'lerin, kent manzaralarında Claude Gellée'nin öğrencisi olarak görüyordu. Prenslerin ve kardinallerin ya-

nında pek görünmüyordu. Aventino tepesindeki evinin dışında, yüzünü tümüyle görünmez kılan büyük bir hasır şapka giyiyordu. Köpek balığı gibi mavi gölgeli uzun Roma surları adımlarını yönlendiriyordu. Ve saatine göre, gölge, attığı turun yolunu çiziyordu. Bağlar, bahçeler, karaağaç koruları, tarlalar, harabeler. Eski duvarlardan salkım saçak dökülen begonviller. Toprak ve kaygan köpük dolu küçük sokaklara taşan kiremit çatılar. Daha sonraları, görme yetisi zayıfladığında, aşağı yukarı Londra dönüşünün ardından, ikinci katta, taraçada, güneşin alnında, genişlettiği aşıboyası tuğla sundurmanın altında çalışmaktan hoşlanır oldu. Kimi zaman da, halk için, müzisyen yarışmalarını ya da müzik derslerini çiziyordu. Eskiden, patricius'lara karşı ayaklanan Romalı plebeius'lar, hakları tanınıncaya dek, Aventino tepesine çekilmişlerdi. Konsül Appius Claudius'un yaşlı savaşçılarından biri sırtını açıp: Provoco! diye bağırmıştı. Bu eski dilde: "Roma halkına havale ediyorum." demekti. Meaume'un zevk anlayışına göre, bunlar hep giderek daha boş olan manzaralar, giderek daha karanlık olan harabeler, uzakta, elden geldiğince uzakta küçücük tekneli, ölüm teknesi gibi, denizlerdi. Altta solda da, Meaumus sculpsit. Kışın, pencereyi yeniden kapatıyordu. Oyma baskılarını gösterdiği boş odada çalışıyordu. Bir masa, duvar dibinde iki iskemle. Gölgelik yatağı gizliyordu. Marie Aidelle, neredeyse bir yıl boyunca bu yatakta yattı.

BÖLÜM XIX

Bir gün Meaume ona dedi ki: "Abraham, 1651 baharında buzlar çözüldüğünde İtalyan Alplerinden yaya olarak ve sık sık konaklayarak geçerken katırı uçuruma düştü ve her şeyini yitirdi, yoluna elleri boş devam etti ve Fransız askerleri de onu göçebe diye yakaladılar. Aralarından yaşlı bir asker çıkıp parmakla onu gösterdi. "Eskiden Pignerol'daki karargah kumandanını bu adam öldürdü. dedi. Söylediklerim doğru değilse parmaklarımı kırsınlar." Sözlerini bitirir bitirmez hepsi Abraham'ın üstüne saldırıp vurmaya başladı. İki subay araya girmeseydi ihtiyar Abraham ölecekti. Pignerol garnizonunun yeni komutanı, kitabına uygun bir adalet sağlanmak isteniyorsa, Abraham'ı, kontu öldürdüğü Toulouse şehrine götürmeleri gerektiğine karar verdi. Çünkü, söz konusu olan eski bir Fransa şövalyesiydi. Alay ikiye ayrıldı. Tutukluyu Albigeois bölgesine götürecek birlik, Thônes'a, ardından da Talloires'a yöneldi.

Talloires'da, Annecy kentine ulaşmak için gölü geçmek amacıyla askerler orada bulunan iki sala el koydular. Tek-

neleri tıka basa yüklediler, her şeyi sığsın ve ikinci bir yolculuk yapmak zorunda kalmasınlar diye halatlarla sıkı sıkıya bağladılar. Tekneciler yelkenleri çekti. Yaşlı Abraham, teknenin bordasında iki çuval arasına sıkışmış harekatı seyrediyordu. Hava ağırdı. Çuvalların yükü, otağlar, silahlar, fıçılar durmadan artıyor ve birliğin onu görmesini engelliyordu. Yaşlı adam, firar etmeyi düşünmenin tam sırası olduğunu anladı. Bin bir zahmetle bağlarını çözdü.

Bulutlar öylesine karaydı ki, gökyüzüne yükselen gecenin karanlığını artırıyorlardı.

Teknenin yedeklediği şalupaya geçti. Kimse görmedi onu. Bıçağı olmadığından, şalupayı tekneye bağlayan halatı kesemedi. Biraz duraksadı. Ardından, kendini Annecy gölünün buzlu sularına bıraktı. Yüzmek istedi, ama etrafta çıt yoktu. Bulutlar, dörtnala koşan hayvanlar gibi doğuya kayıyordu. Askerler ve gemiciler, yüzlerine birkaç metre mesafeden bulutların üstlerinden geçişini seyrediyordu. Dağlarda böyledir. Ellerini kaldırsalar sanki dokunacaklarmış gibi gelir.

Sonunda, gökkubbede yıldızlar yeniden ortaya çıktı.

Rüzgar birden kesildi.

Abraham teknelerden görünüp görünmediğini bilemiyordu. Ay ışığı altında bir tahta parçası gibi kendini su üstünde tutuyordu. Gölün aşırı soğuğundan etkilenmemek için, yalnızca ayaklarını, baldırlarını ve kollarını ağır ağır oynatıyordu. Gece böyle geçti. Gökyüzüne bir solgunluk hakim oldu. Abraham kendini, akıntıların istedikleri yere sürüklediği bir buz parçası gibi görüyordu. Başını kıyıya doğru çevrili tutuyordu. Sis perdesinin belirip yayılmaya

başladığı şafak vakti fundalık araziye bakıyordu. Zor nefes alıyordu.

Abraham, Meaume'a, birden şemsiye gibi çam ağaçlarının o keskin ve taze ve enfes kokusunu aldığını söylemişti. Tam bu anda yüzmüştü.

Issız ve sessiz kıyı yamacını tırmanmıştı. Her taraf sessiz ve maviydi. Güneşte kurutmak için, giysilerini tek tek çıkardı, dallara astı kayaların üstüne serdi. Şafak vakti, sessizliğin içinde, dağa bakıp güneş ışınında ürpermek için, çırılçıplak ayakta durdu.

Dağda, zemini kuru bir ağıl buldu. Ağıl içine uzanıp uyudu. Ardından Verceil'e gitti. Oradan da Asti'ye. Cenova'dan kalkan gemi Toscana'ya doğru yelken açtı.

Tekne, Civitavecchia'da, Porto Santo Stefano'ya yanaştı. Sonunda Ostia'ya ulaştı.

Roma'ya gelince, ihtiyar adam, Meaume'un dik merdivenlerini tırmandı."

Meaume dedi ki: "Sofradan kalkmak üzereydim. Ağzımı çalkalıyordum. Hizmetçi kadın, içine tükürmem için hâlâ tabağı tutuyordu. İşte tam bu sırada, üstü başı toz içinde, ikinci kattaki dairenin kapısında bekleyen yaşlı bir süvari bulunduğunu haber verdiler. Gravürcü Meaumus Efendi, Berchem'li bir adamı kabul etmek isterler mi? Hemen fırladım. Hâlâ taş merdivenlere bakan kapının eşiğinde bekleyen Abraham bana: "Bir gün sen yaşamak istemiyordun, seni ben kurtardım. Şimdi sıra sende." dedi. Hemen ona beni rencide ettiği karşılığını verdim.

Bir neden aramak sevgiyi yok eder.

Sevilen şeye bir anlam uydurmak yalan söylemektir.

Çünkü, hiçbir insan, yaşama duygusu yoğunlaştığında ondan başka bir mutluluk duyamaz.

Ayrıca, başka bir yaşam da yok.

Berchem'li ihtiyar şövalyeyi taraçaya yerleştirdim. Dinlenmesi için, ilkbaharda çalışma alışkanlığı edindiğim sarı tuğlalı sundurmanın altına yatırdım. Ve orada uyudu. Ben, Tiber ırmağının kıyısına koştum. Via Giulia'ya, oymabaskı satıcısına gittim. Hemen yola çıkabilmemiz için, toplayabildiğim bütün parayı topladım.

BÖLÜM XX

İnce kalemle kazınmış, neredeyse bembeyaz bir gravür. Işığın kemirdiği trabzan parmaklıklarının arkasında bir şekil görülüyor. Gözleri kapalı, ak sakallı yaşlı adam, elleri bacakları arasında, Roma'da, bir taraçada, alaca karanlıkta, günün üçüncü saatinde, son güneşin altın ışıltısında, özgür ve sağ olmanın mutluğu içinde, şarapla rüya arasında.

BÖLÜM XXI

"Tan yeri ağarmadan yola çıktık." Meuame konuşurken, ahşap sandığından çıkardığı bakır tablolarını tek tek Marie Aidelle'e uzatıyordu. Bunlardan biri, Portus Augusti'ye kadar sedyede giden yaşlı savaşçıyı gösteriyordu.

Hiç fırtına görmemiş bir gökyüzü. Ya da beyazlıktan anlamsızlaşmış bir gökyüzü.

Leucate ve Perpignan gölcükleri arasında, Akdeniz kıyısının çamurlu ve pis kumsalları.

İspanya yamaçlarında, öteki denize ulaşan küçük sarp yollar.

Çalılıklar arasında, boynunda iki sıra küçük çıngıraklar asılı, karnı deşilmiş büyük bir siyah ayı.

Katalan bölgesindeki dağlarda, köylerden uzak durmak gerekir. Her yabancı insan, yabani hayvan muamelesi görür. 1651 yazında, Fransa'nın kırsal kesimlerinde Mısırlı ve Yahudi olarak ne buldularsa hepsini yakmışlardı. At arabaları, yakacak odun yapılmak üzere parçalanmıştı.

BÖLÜM XXII

Meaume Marie'ye, devasa bir yalıyarın gölgesini resmeden çok karanlık bir tablo gösterdi. "Perreux yakınlarına geldiğimizde, ihtiyar Abraham beni kenara çekti. Gemi sahibinin kulak menzili dışına çıkınca bana dedi ki: "Bir iş için gitmem gereken Dunkerque'e kadar yalnız yolculuk etmek istiyorum. Geri döneceğim." Beyaz gökyüzünde yok olup giden, bembeyaz ve yüksek yalıyara bakıyorduk. Tam altındaydık. Yalıyar, gölgesinin sonsuz karanlığını üstümüze bindiriyordu. Yukarıda, dorukların seçildiği yerde, güneş batınadan ay parıldıyordu. Dünyada kimi yerler, evrenin yaradılış dönemlerinden kalmadır. Bu yerler, Eski'nin donup kaldığı anlardır. Buralarda her şey, geçmişin taşkınlıklarına karışır. Tanrı'nın yüzüdür bu. İnsandan daha yüce, doğadan daha engin, yaşamdan daha güçlü, üçünden de önce varolan gökyüzü düzeni kadar etkileyicidir. Küçük Quend limanına ve harabesine işte böyle girdik."

Güneş, altın levhalarını kireç tepeye yayarak küçülüyordu.

Gemi, iskele yakınında demir attı.

Yalıyarın gölgesinden çıkmış, güneşin ve dalgaların harelenmelerini ve de uçsuz bucaksız evlerle barakaların yansımalarını hayranlıkla seyrediyorduk. Abraham Van Berchem elini kezzapçının omzuna koydu. Dedi ki: "İhtiyarladıkça, içinden geçilen manzaranın görkeminden kopmak giderek zorlaşıyor. Rüzgarın ve yaşın yıprattığı, yorgunluk ve sevinçlerin pörsüttüğü deri, ölü yapraklar ve dal parçacıkları gibi yere dökülen çeşitli kıllar, gözyaşları, damlalar, tırnaklar ve saçlar yolunu şaşıran ruhu git gide derinin hacmi dışına çıkartıyor. Ruhun bu son çabası, gerçekte yalnızca bir dağılma. İhtiyarladıkça her yerde kendimi daha iyi hissediyorum. Artık bedenimde çok kalmıyorum. Günün birinde ölmekten korkuyorum. Derimin çok daha ince ve delikli olduğunu duyumsuyorum. Kendi kendime diyorum ki: Günün birinde manzara benim içimden geçecek.

- Sizi seviyordum!" diye haykırdı gravürcü.

Meaume, ihtiyar adama sarılıp iki yanağından öptü.

İhtiyar, iskelenin ahşap kazıklarından yardım alarak suya atladı. Su dizlerine kadar geliyordu.

Ardından, sahilin balçığına çıktı. Arkasına bakmadı. Heyecanlıydı. Dudakları da titiriyordu. Sonunda gözlerinden yaşlar süzüldü. "Günün birinde manzara benim içimden geçecek" Abraham Van Berchem'in Gravürcü Meaume'dan ayrılmadan ve ölmeden önce söylediği cümleydi. Quend güzel bir ad.

Mezzotinto, tersten yapılan bir gravürdür.

Mezzotinto'da levha, başlangıçta tümüyle kazınır. Beyazı ortaya çıkartmak için, kesişen çizgilerin pürüzlerini

ezmek söz konusudur. Manzara figürden önce ortaya çıkar. Mezzotinto yöntemini, 1642'de Ludwig von Siegen buldu. 1653'te, Siegen sırrını, Brüksel'de, Pfalz'lı Ruprecht'e açtı, o da bu yöntemi, 1656'da İngiltere'ye tanıttı. Meaume'un, mezzotinto yöntemiyle yapılmış yalnızca yirmi dört gravürü var, hepsi de Abraham'dan sonraki döneme ait.

Mezzotinto için tüm levhayı pürüzlendiren kitleye beşik denir.

Mezzotinto'yla, sayfadaki her şekil, çocuğun ana rahminden çıkması gibi, gölgeden çıkıyormuş izlenimi verir.

BÖLÜM XXIII

Ortalık loştu. Gravürcü Meaume çıplaktı. Sevmek için Marie'ye yaklaştı. Dedi ki: "Rica ederim, gözlerinizi kaçırmayın."

Memeleri sertti. Dudakları kalın ve yumuşak. Apış arası nemli. Harika bir kokusu vardı.

Marie, kara orman, eğrelti otu, mantar kokuyordu.

Omuzları yuvarlak ve soluktu.

Memeleri ipek gibi yumuşacık, sütten ağırlaşmıştı, her zaman insanı çeken bir kokuyla kaplıydılar. İkisi de sustu.

Marie, kumaşı göğsüne koydu ve kalktı. Meaume peşinden gitti. Marie döndü ve dedi ki: "Peşimden gelmenizi isteseydim, sanırım peşimden gelin derdim."

Meaume olduğu yerde kaldı. Yalnızca alt dudağı üzüntüden titredi. Burada, Berchem'de de, Marie Aidelle bir kez daha onu yatağına almayı ret ediyordu. Meaume kendi kendine: "Suratımdan." dedi. Marie'nin arkasından kapıyı kapattı. Sonra da, Renaissance salonunun kapısını kapattı. Yüzü kavrulduğundan beri görmediği Anvers'e gitti.

BÖLÜM XXIV

1655'te, Londra'dan döndüklerinde, Marie Aidelle, Roma'da, Tiber'in sol kıyısında yaklaşık bir yıl Meaume'la birlikte, onun atölyesinde yaşadı. Mutlu bir yıl oldu. Bir gün kadın, kötü bir rüya görüp yüzü gözü ter içinde uyandığında, Meaume onu rahatlatmak istedi. Dedi ki: "Size ne olursa olsun, bilin ki hep yanınızdayım. Yaslanın bana. Hiçbir şeyden korkmayın. Benim için, birlikte yaşamaya başladığımız günden beri, çatımın gölgesine girdiniz. Meaume için bu sözler, Nanni Veet Jakobsz'tan beri hiçbir kadına söylemediği şeylerdi. Ama, Marie bu sözleri hiç de hoş karşılamadı. Şöyle karşılık verdi: "Bir çatıyla ne işim var? Böylesine sıradan bir nedenle birlikte yaşadığımızı hiç aklıma getirmemiştim." Ayaklarını örten çarşaftan kurtardı ve yataktan çıktı. Birden bağırdı: "Zaten, siz durumu böyle görüyorsanız, sizin adınıza utanç duyuyorum.!" O zaman Meaume, çok daha alçak bir sesle: "Peki neden Picardie'ye geldiniz? Neden gittiğim Quend'a geldiniz?

- Bu kasabanın adını sevdim. Quend adlı bir yerde başıma neler gelebilir diye merak ediyordum. Adımlarımı yönlendiren arzu değil meraktı. Başı boş dolaşıyordum." Sonra, Meaume'u terk etti. Bir gemiye bindi. Gemi, Nice Kontluğuna yanaştı. Bir araba Marie'yi Lyon'a götürdü.

BÖLÜM XXV

Marie öfkeyle diyordu ki: "Bütün mutsuz insanlar, onları üretenlerin öfkesinden doğmuştur, ardından gelen zevk bile yatıştıramamıştır bu öfkeyi."

Öfke içindeyken kulaklarımız duymaz olur.

Stagiros'lu Aristoteles: "Bir kayadan atlayan adam nasıl düşmesini ve suya dalmasını engelleyemezse, öfkeli bir insanın da kızgınlığını durdurması olanaksızdır."

Rahip Saint-Cyran: "Öfke, rengin inkarı anlamına gelir. Romalı Meaumus rengi yadsıyan ressamdır. Siyah ve öfke, Tanrı ile intikamın tek bir ezeli eylem oluşturmaları gibi, aynı sözcüktür. Sonsuz güç der ki: "Yetiş imdadıma, intikam." Önceleri, yunanca kholè, latince öfke anlamına gelen ira'yı değil siyahlığı belirtiyordu. Eskilerin gözünde, karabasandaki kara da, gecenin siyahlığı anlamındaydı. Bu dünyayı doğumla ölüm arasında iki parçaya ayıran o dehşet verici çelişkiyi dile getirmeye yarayacak yeterli siyahlık hiç olmamıştır. Ama, bir bezi iki kez gözlerin etrafında dolayıp başın arkasında düğümlemenin de işe yara-

madığını söylemek doğru değil. Doğumla ölüm arasında dememek gerek. Kararlı bir biçimde, Tanrı gibi: cinsellikle cehennem arasında demeli."

Meaume dedi ki: "İşte insana özgü duygular. Yağan yağmur renkleri yok eder."

Öfke, kösnüllük kadar yüceltici ve baş döndürücüdür.

Yırtıcı kuşlar ve martılar, sonunda dövdüğü dalgakıranı yıkan ve sonunda sokaklara yayılan okyanusun mutlu olduğunu söylerler.

BÖLÜM XXVI

İnsanların yaşadığı kentlerde, noter belgelerinin yüzyıllar geçtikten sonra saklandığı yerlere evrak deposu denir. 1656'da, Marie Aidelle, Meaume'un Roma'da Aventino tepesindeki atölyesini terk etti. 1658'in 25 kasımında Meaume, Paris'te Saint-Jacques sokağında, Image Saint Benoît tabelalı bir dükkanda gravür ticareti yapan oymabaskıcı Herman Weyen'in kızı Marguerite Weyen'in nikahında bulundu. Gravür tüccarının, süslü büyük harf H ile içe içe geçmiş büyük W'sinin altında Geoffroy Meaume imzası çok okunaklıydı. O 25 kasım 1658 günü, Weyen'in kızı, Poilly d'Abbeville adıyla da bilinen François de Poilly ile evlendi.

BÖLÜM XXVII

Meaume'un mezzotinto yöntemiyle yaptığı ve ihtiyar Abraham'ı ahırda Oesterer'i becerirken gösteren bir resim var. Gerçekten de Meaume, onları, gencin yaşlı önünde domalmış durumda yakaladığını söylerdi. Meaume'un resminde Abraham'ın, çıkık kaburgaları, içeri göçük midesi, etsiz baldır kemikleriyle tam bir ihtiyar bedeni var.

Aynı yöntemle yapılmış (yani 1656 sonrası tarihli) başka bir müstehcen kart da çok özel. Söz konusu olan Aziz Antonius'un İğvası. Aziz Keşiş mağaranın önünde oturmuş, dikilmiş kamışını elinde tutuyor. Gözlerinden yaşlar akıyor. Bir tümsek azizi, bacaklarını açıp başını öne doğru, sanki inceliyormuş gibi, karanlık deliğine eğmiş bir kadından ayırıyor. Ama o karanlık yer seçilemiyor. Kadının yanında, bir şeytan açık bir kitabın üstüne sıçıyor. Gravürün solunda, bir Kastilyalı, dişi bir domuza keman çalıyor.

Oval bir çerçeve içinde. Dantelli bir gömlek kolundan çıkan sağ el, parmaklarını, işaret parmağı bükük biçimde, aynanın tam karşısında acayip sertleşmiş bir erkek cinsel organına doğru uzatıyor, aynaya, bunları aydınlatan mum

yansıyor. Ayna ve mum, kakma işlemeli bir zeminde, küçük bir masanın üzerine konulmuş.

Mezzotinto yöntemiyle değil de, Meaume'un en aydınlık tablolarından olan ve kazımayla yapılmış son bir gravür. Tam orta yerde Marie Aidelle bir kuyudan etrafına sular saçan bir kova çekiyor. Sırt tarafından görünen, kuyu bileziğine oturmuş bir adam ayakkabısından bir çakıl çıkartıyor. (Arkadan çizildiğine göre, kuşkusuz Meaume bu adam.) Önünde, elde bir kürekle Oesterer donunu indirip çömelmiş. Zayıf bir kadın (Esther), bir bezle penisini siliyor. Sağda, bir eşek.

BÖLÜM XXVIII

Gravürcü Meaume, 1667 yılının sonunda, Utrecht'te öldü. Gérard Van Honthorst o zamanlar pek ünlü bir ressam değildi. Hornthorst 1590'la 1656 arasında yaşadı. Hornthorst'un yapıtlarıyla Meaume'unkiler arasında, karanlıktan başka, hiçbir bağ yok. Meaume'un 1667 yılında, Utrecht'e Gérard Van Honthorst'un evinde öldüğü ortaya çıktı ve imzası sol tarafta bulunan ve aralık 1666 tarihini taşıyan bir oyma baskı da, gerekirse bunun kanıtı olabilir. Gravürcü Roma'yı 1664 yılının sonunda terk etmiş olmalı. Belki de 1666 sonbaharında. Bu nokta belirsiz. O dönemler, Hollanda, Fransızların yapıtlarını beğenen zengin bir ulustu. Ama, Gravürcü Meaume'un gidiş nedeni Hollanda kentlerinin zenginliği değilmiş gibi görünüyor. Roma'da Gérard Van Hornthorst'a, Gecelerin Gérard'ı anlamına Gherardo delle Notti adını vermişlerdi. O zamanlar, Utrecht'teki güzel atölye, adı Catherine olan, Wilhelm Van Hornthorst'un karısına aitti. Hornthorst'un evinde intihar eden Meaume'a Marie Aidelle sarılmış. Marie Aidelle'in de Hollanda'ya, ölmek üzere olan gravürcünün yanına, Gecelerin Gérard'ının yengesinin evine neden geldiği de bilinmiyor.

BÖLÜM XXIX

1664 Şubatının sonunda, Roma'da, hepsi de via Giulia'daki bir dükkandan alınan otuz iki müstehcen kartta oluşan bir dizi, Eugenio adlı, çok yakışıklı, çok kültürlü, çok nazik, çok duyarlı, çok edepli bir delikanlı olan Roma'nın en büyük ailelerinden birinin büyük oğluna teslim edildi. Bu kartların hepsi de Gravürcü Meaume tarafından yapılmıştı. Aile doktoru Marcello Zerra'nın isteğiyle yapılmıştı bunlar. Doktorun dikkatle muayene ettiği soylu genç, yirmi yaşında, güçlü kuvvetli, iyi teşekkül etmiş üreme bölgelerine sahip olmasına rağmen, hayatında hiç istek duymadığından evlenemeyeceğini ileri sürüyordu. Ana-baba, büyük oğullarının söylediklerine hiç aldırmadan, onu doktor Zerra'ya muayene ettirdiler. Marcello Zerro, Eugenio'nun bir gece boyunca, biri yaşlı ve muamelesi iyi demek yerine, yumuşak, ötekiyse çok daha genç ve diri, iki Floransalı fahişe eşliğinde bir gece boyunca bu kartları incelemesini önerdi. Bu girişim başarısızlığa uğramakla kalmadı, ayrıca Eugenio'da, bulantıya varan bir tiksinti yarattı ve bu tiksinti öylesine şiddetli oldu ki, onu bunalıma sürükledi. Floransa kentinin hayat kadınla-

rı, gece mesailerinin sonucu hakkında görüş birliğine varamadılar. Daha genç olan kadın, delikanlının bedeninin gevşek, ruhununsa son derece mutsuz olduğunu belirterek bundan, fikri sorulduğu için, gencin medeni hayata yani erkeksi ya da pederşahi bir hayata uygun olarak yaratılmadığı sonucunu çıkardı. Daha yaşlı olan orospuysa, gidiş-geliş yol parası ve bütün gece için anlaştıkları ücreti alamayacağından çekinerek, bu açıklamanın doğru olmadığını, genç adamın kısa sürekli bir sertleşme yaşadığını ve bir başka gece, çekingenlikleriyle, dikkatle gözleme fırsatı bulduğu, başka güçlüklerinin üstesinden geleceğini ileri sürdü. Hayat kadının yeni bir zevk gecesi önersinden söz ettiğini duyan genç Eugenio bayıldı. İki tekerlekli bir araba çağırmak gerekti. Aile sarayında, aynı gün, yine doktor Zerra tarafından sorguya çekilen çamaşırcı kızlar, büyük oğulun çarşaflarında, geceden kalma bir kirlilik izine rastlamadıklarını kanıtladılar. Zerra, anne ve babadan, çocuklarını evlendirmeden önce iyice düşünmelerini istedi. Ama, ailesi buna aldırmadı. Önemli ve eskiye dayanan çıkarlar büyük oğullarının, daha küçük yaştayken söz kestikleri genç kızla hayatını birleştirmesini gerektiriyordu.

Eugenio karısıyla cinsel ilişki kurmayı hiçbir zaman başaramadı.

Hep el değmemiş olarak kalan genç kadın, akrabalarına yakınıyor, onlar da bu sıkıntıyı çevreye yayıyorlardı. Hatta, gelin tarafı, kızları gerektiği gibi bozulup biraz olsun bu doğal zevki tatmazsa, evliliği iptal etme tehdidinde bulundu.

Yeniden görüşlerine başvurulan doktor Zerra, bir kez daha Meaumus'un büyüleyici resimlerini salık verdi ve genç eşe de, arzusunu kıvamına getirmek için kocasına, ellerindeki bütün parmakları kullanarak yardım etmesini önerdi. Genç adam 22 mayıs 1664'te kendini öldürdü. Gravürler satıştan kaldırıldı. Siyah Haç amblemli oyma baskı tüccarında bulunan ve ister Meaume'un, isterse başka sanatçıların elinden çıkmış olsun bütün bakır levhalar ve baskı tablolar bir arabayla, dükkandan elli metre ötedeki Campo dei Fiori'ye götürüldü ve halkın önünde yakılarak eritildi. İşte bu nedenle, doğrudan Claude Mellan'ın ya da Gravürcü Meaume'un elinden çıkma erotik kartlardan çok az kalmıştır.

BÖLÜM XXX

1882'de, eyaletlerin Güzel Sanatlar derneklerince düzenlenen yıllık toplantıda, Bay Gaston Le Breton, Müstehcen Bir Sahneyi Gösteren ve Meaume'un Olduğu Sanılan Güzel Bir Mezzotinto Gravür üstüne bir bildiri sundu. Gaston Le Breton'un betimlemesi şöyleydi: «Portre, sol alt köşede, bir Malta Haçının yanında, Meaume. Sculps. Rom. Ağust. 1666 imzasını ve tarihini taşıyor. Başı göldeki kişi, çok güzel bir bedeni gösteren, düğmeleri açık, taftadan bir yelek giymiş. Soldan sağa dönmüş ve oturduğu yerden karşıya bakıyor. Bacaklar açık. Duyduğu arzuyla arka plandaki Flandre işi bir duvar halısı arasında farklılık var. Adamın sağ eli, arkasında duran çiçek motifli bu halının uzağında ve bir rahle üzerine konulmuş güzel deniz kabuklularını gösteriyor. Solda, masanın üstünde, sol elin altındaki kartonda okunaklı biçimde şöyle yazıyor: "Gece görüntüleri Oymabaskı Derlemesi": yani, 1650'deki ünlü lanetli kitap. Resimdeki kişi orta yaşlı. Genel hava hüzünlü. Tenteyle üstteki taş bir çıkıtının altındaki gölgede duran kafanın ürkütücü bir yanı var. Kaynağı görün-

meyen ışığın tümü, adamın karnına ve turgor basınçlı bir sertlikte duran o malum yerlere yöneltilmiş.» Mezzotinto yöntemiyle yapılmış bu gravür, 1882'den beri görülmemişti. Kuşkusuz mayıs 1664'te, Campo dei Fiori'deki kitap ve resim yakma olayından sonra yapılmış. Ama, başka baskısı hiç yapılmamış.

BÖLÜM XXXI

Gravürcü Meaume'un korunan ve çok sayıda basıldığı için birçok nüshası olan en ünlü iki gravürü İncilci Yuhanna Pathmos Adasında ve Héro ile Léandre adlı yapıtlarıdır.

Pathmos adasında, İncilci Yuhanna bir dağın tepesindedir. Bir ağacın gölgesine oturmuş ve sırtını bir kayaya yaslamıştır. Yeni Ahit'in son kitabı Vahiy'i yazmaktadır. Uzun ve dar oymabaskının solunda, batan güneşin ışıkları, pençeleriyle doruğun kenarlarını kavrayan bir kartalın açılmış dev kanatlarına vurmaktadır.

Héro ve Léandre, mezzotinto yöntemiyle yapılmıştır. Fırtınanın giderek azgınlaştırdığı dalgalar tarafından dövülen gotik bir kulenin tepesinde, neredeyse çıplak durumdaki Héro, öne eğilmiş, memesinin biri ışığa doğru sarkık biçimde, sağ elinde tuttuğu fitili yanan bir yağ kandilini ileri doğru uzatarak, ölen sevgilisinin, çıplak, sırt üstü dönük, başı iyice arkaya düşmüş ve dalgaların kırık bir ağaç dalı gibi sürüklediği cesedini denizde görmeye çalışmaktadır.

BÖLÜM XXXII

İlahi yargıya inanıyordu ama ruhun ölümsüzlüne hiç imanı yoktu. Buna karşın, Poilly'nin anlattığına bakılırsa, Roma'da yaşadığı sürede Bocca della Verita'daki o çok özel kiliseye girermiş.

Şapkasını çıkartır otururmuş.

Kimi zaman diz çökermiş.

Her gün, bardaktan boşanırcasına yağmur yağarken bile, sıcaklığın pusları nehrin üstünde yükselip duvarlara ve ağaçlara yapışırken bile, oradan birkaç metre öteye, Fabricius köprüsüne dek gidermiş. Nehir kıyısına, harabelerin ve suyun yanına inermiş. Sırtını bir ağaca dayar ya da dalların altına ya da eski bir taş çıkıntının altına, çamurda debelenen ördeklerle kazların yanında, gri oğlakların bakışları altında sığınır, kayaların üstünden sıçrayan beyaz köpüklü dalgalarıyla uğultulu ve taşkın akan Tiber ırmağını seyreder, onun boğuk gürültüsüne dalarmış.

BÖLÜM XXXIII

Saydam bir cam şişedeki bir insan kulağı da, Meaume'un Roma'daki envanterinde yer almaktadır.

Poilly'ye göre bu kesik kulak, Gravürcü Meaume'un Sekiz Harikası'nda da yer alır.

Bu kulağın, 1655'ten 1702'ye dek Meaume'un atölyesininin ikinci katındaki sandıkta kaldığı sanılmaktadır.

Magdebourg'lu bir delikanlı erkeklere düşkündü ve Oesterer lakabını taşıyordu. 1640'lı yıllarda, Anvers'te Abraham Van Berchem tarafından yetiştirilmişti. Oesterer, Marie Aidelle'le birlikte, Abraham'la Gravürcü Meaume'un, Fransız askerlerinin vahşetinden kaçıp deniz yoluyla onlara ulaşmaya çalıştıkları sırada, Quend'da bekliyordu. 1651 yılında, Authie ırmağında odun güden işçilerin düzenlediği, yüzen tomruk üstünde güreş müsabakasına, Oesterer çömlekçiler adına katıldı. Ve herkesi düş kırıklığına uğratıp suya düşmeden kıral oldu. Bunun üzerine tomrukçular toplandı ve Quend'lı bazı kentsoyluların itirazına rağmen, gemicilerin itirazına rağmen, bataklık balıkçılarının itirazına rağmen, deniz balıkçılarının itirazı-

na rağmen, çömlekçilerin ve bakırcıların itirazına rağmen müsabakayı iptal etmeye karar verdiler. İkinci bir güreş düzenlediler ve Oesterer tek elle güreş şartını kabul etmek zorunda kaldı ve doğal olarak da yenildi. Tek elle güreşte, yarışmacının bir eli arkasına bağlanır. Beden dengesi o denli zorlaşır ki, su üstünde tek elle güreşmek mümkün değildir. Galiba, her nehirde yalnızca tomruk yüzdürücüler yılın kıralı olabiliyordu. Ama, tomrukçularla Quend limanı yönetiminin bu haksızlığı, Oesterer'i öylesine deliye çevirdi ki, ne Marie Aidelle, ne hancı, ne de onu kendi şampiyonları olarak seçen çömlekçiler arasından bir başkası sakinleştirebildi.

Authie ırmağında yüzen tomrukları kıyıya çekmek için elinde ucu kancalı bir zıpkın tutan adam akarsu boyunca yürüyor. Bu görüntü, Nisan 1665, Meaum Sculps imzalı gümüş bir levhada bulunuyor.

Adam birden Oesterer'e doğru dönüp zıpkını fırlatıyor.

Oesterer önce kancadan sıyrılıyor.

Oesterer, kendisine saldıran tomruk yüzdürücünün giderek daha hızlı nefes aldığını duyunca, bundan yararlanıp adamı öldürdü.

Oesterer her zaman kulağıyla duyduklarına güvenerek dövüşürdü.

Quend limanın hancısı, sular çekilip de iskeleyi döven cesedi bulunca, Avusturyalı'yı İngiliz askerlerini çağırmakla tehdit etti.

Oesterer hancıyı en az on beş dakika patakladı.

Masanın üstündeki ütülenmiş çamaşır yığınını gösterdi.

"Nerede yıkandı bunlar? Çamşırhanede mi?

- Evet" diye yanıtladı, biber gibi kıpkırmızı kesilmiş hancı.

Oesterer, şehirde yıkanan elbiseleri giymek istemiyordu. Çünkü, şehirdeki çamaşırhaneler cenaze çamaşırhanesiydi. Genç Oesterer, ölülerin temizliğini yapmak için su alınan çamaşırhanelere "cenaze çamaşırhanesi" diyordu. Oesterer'e göre bu su insana uğursuzluk getiriyordu. Komşu bir kasabadaki bir eskiciye gidip Quend'da yıkanan giysilerini hoşuna gitmeyen başka elbiselerle değiştirdi. Bir kentsoylunun evinden mavi bir elbise çalmaktan vazgeçti. Oysa, küçük Avusturyalı'nın tomrukçuyu öldürdüğünü gören bir adam her yerde onu izliyordu. Bu adam durmadan onu gözetliyor herkes de gözetlediğini görüyordu. Kasaplar, pencereler, meyhaneler, kumsaldaki kulübeler.. bu adamın soruşturmadığı yer yoktu. Maire Aidelle, Oesterer'e kendisi aleyine konuşan bu adamı gösterdi.

Marie Aidelle, Oesterer'e bir fikri olduğunu fısıldadı. Adam söylemesini istedi. Kadın söyledi. Adam gülümsedi.

Esrarengiz adam, bir gün çömlekçilerin kapısına çömelmiş kapıya kulağına dayayarak dinlediği sırada, çömlekçilerin şampiyonu Oesterer, ellerini bağlayıp adamı etkisizleştirdi. Ondan sonra da, Marie, çekiç ve çiviyle adamın kulağını kapıya çaktı.

Adam çömelmiş ve çakılı durumda kaldı. Tüm kasaba onu görmeye geldi. Hatta bakır ibrikçiler bile gelip gördüler ve güldüler. Poturunu çıkarttılar, gömleğini yırttılar.

Adam, kulağını koparmadan çiviyi nasıl çıkartacağını bilemiyordu. Gelip çiviyi çıkartmaları için bağırıyordu ama kimse bunu göze alamıyordu. Bu kötü muamelenin kurbanı adam, yoldan geçen bir kadına, içine düştüğü durumdan ve altına yapmasından duyduğu utancı gizlemek için, yüzüne bir mendil örtmesini söyledi. Bu sözler, kadının içini sızlattı ama adamın dediklerini duymazlıktan geldi çünkü çömlekçilerin şampiyonunun gazabından korkuyordu. Kadın da bakır ibrikçilerdendi. Sonunda, bir gece adam kulağını kopardı ve bir daha da kimseler görmedi onu. O zamana kadar, ahlaki davranışları yüzünden herkesin nefret ettiği küçük Avusturyalı o günden sonra saygı görmeye başladı. Ama, odun kesiciler ondan nefret ettiler. Marie Aidelle, kulağı tuzlayıp kumtaşından yapılma bir çanakta, sonra da, nedendir bilinmez, Meaume'un atölyesinde bulunan ve Roma'daki eşya envanterinde belirtilen cam bir şişede sakladı. Gravürcünün elinden çıkma hiçbir kulak gravürü bulunmamaktadır.

BÖLÜM XXXIV

Gravürcü Meaume, 1666 haziran ayının 8'inde, Roma'nın kırsal bölgelerinde saldırıya uğradı. Roma kolluk kuvvetlerinin o günün tarihi taşıyan, on bir imzalı bir belgesi de bu olayı doğruluyor. Gravürcü o zamanlar yalnız yaşıyordu. Kırda, harabe taşları arasında, sırtını yeşil bir meşeye dayayıp oturmuş, büyük hasır şapkası hem yüzü örtüyor, hem de güneşten koruyordu. Hayal kuruyordu.

Bir delikanlı uyandırıp tartaklıyor ve kuru toprağın üstüne deviriyor, gırtlağını kesmek için bıçağını dayıyor.

Gravürcü keskin bir koku duyuyor.

Gözlerini gırtlağını kesen delikanlıya doğru kaldırıyor. Bakıyor: yüz çizgilerinden allak bullak oluyor. Seyrediyor delikanlıyı. Bağırmıyor. Tuhaf bir biçimde, Bruges'deki ustası Jean Heemkers'in ahşap üzerine yaptığı bir gravürü düşünüyor. Bu gravürde Hildebrand, silahını kaldırmış Hadubrand'ın önünde duruyor. Baba, kendisini öldürmeye kalkan oğlunu görüyor. Oğlunun kendisini tanımadığını anlıyor. Oğlunun bakışlarında, hazırlanmakta olan ölümcül darbeyi görüyor. Ama, baba hiçbir şey söylemiyor. Yirmi altı yaşındaki genç adam bıçağı boynuna saplı-

yor. Kan fışkırıyor. Kıştan ilkbaharın böyle doğduğu kabul ediliyor.

Tam bu sırada, üstlerindeki bir mürver öbeğinden fırlayan ve çuval taşıyan bir gölge, harabelerin, ısırganların, böğürtlenlerin, devrilmiş sütunların, cılız meşelerin arasından, tepeden aşağıya doğru koşmaya başlıyor.

Delikanlı, yarıya kadar boğazını kestiği Meaume'u aniden, tepenin tozu toprağı içinde bırakıyor; bir çırpıda doğrularak, aşağıya doğru tabanları yağlayıp kaçan adamı izlemeye koyuluyor.

BÖLÜM XXXV

Meaume bir şilteye uzanmış. Bir çoban kulübesi burası, hâlâ Roma'nın kırsal bölgesinde. Bir doktor, yarasına pansuman yapmak için, beyaz bir bezi boynuna dolamakla meşgul. Gravürcü önceki sahneyi hayal ediyor. Fısıldayarak şunları söylüyor: «Sanırım tüm yaşamım boyu kıskançtım. Kıskançlık düş gücünün önünde gider.»

Yirmi altı yaşındaki saldırgan Meaume'un karşısında duruyor. Etrafı, Romalı dört kolluk görevlisiyle çevrili. Saldırgan ayakta; yüzü soluk; son derece yakışıklı; elleri arkadan bağlanmış; italyanca, peş peşe ve her hangi bir anlamı olan üç kelime söylemekten aciz.

Yanı başında, ona iştah ve hatta istekle bakan ve de ona yardım etmeye çabalayan bir çini satıcısı.

Sonunda genç adam, yanında duran kolluk görevlisine yalnızca flamanca konuştuğunu, Romalıların dilini bilmediğini söylüyor. Flamanca kendisinden nefret ettiğini söylüyor. Bozuk bir latinceyle, el işaretleriyle konuşarak: «Perdonare mihi! Perdonare mihi!»* diye mırıldandı.

* "Beni bağışayın! Beni bağışlayın!"

BÖLÜM XXXVI

Bunun üzerine Meaume birden ağlamaya başladı ve yüzünü duvara doğru döndü. Loş ışıkta, kısık sesle Flamanca sordu: «Nereden geliyorsun?

-Brugge.

-Adın ne?

-Vanlacre.»

Meaume, hiçbir şey söylemedi.

Vanlacre devam etti: "Roma'ya bugün geldim. Bütün eşyalarımı çaldılar. Buradayım, çünkü babamı arıyorum. Galiba gerçek babam Roma'da yaşıyormuş. Via Giulia'da kezzapla yapılan gravürler sattığını biliyorum. Oymabaskı tüccarı bana adresini vermek istemedi. Tanıyor musunuz bu gravürcüyü?

- Hayır, tanımıyorum.» diye yanıtladı Meaume Flamanca, yüzünü dönmeden.

Sırtı dönük durarak kezzapçı gölgesinde saklanıyordu.

Bunun üzerine yakışıklı delikanlı, elleri arkasında bağlı olmasına karşın, şiltenin önünde, sıkıştırılmış toprağın üstüne diz çöktü. Daha da ısrar ederek yaraladığı adama

Flamanca: «Bu gravürcünün adı Meaumus. Onu tanıyor musunuz? diye sordu.

- Hayır tanımıyorum, diye yanıtladı Meaume.

-Çalınan torbamda, annemin yüzünü gösteren ve Meaume'un yaptığı bir gravür vardı. Bana öylesine benzeyen bir resim ki, gören herkes yanılır, diye sürdürdü genç adam, Flamanca konuşarak. Bu resim ileri sürülecek bütün itirazları engelleyebilirdi. Tüm kuşkuları dağıtırdı. Ama, artık elimde yok.

- Hırsız ya da çuvalınız belki bulunur, dedi Meaume.

- Umarım!» diye karşılık verdi genç adam.

Tam bu sırada, Flandres ve Hollanda konsolosu köylünün kulübesine girdi.

«Az önce sizi seyahat torbamı çalan adam sandığım için bağışlayın beni, Efendim», diye Flamanca yineledi genç adam, Meaume'un yattığı şiltenin üstüne diz üstü abanarak.

Bu sırada konsolos kolluk güçlerine doğru dönüp İtalyanca: «Bırakın gitsin bu genç adam!» dedi.

Ama, dört kolluk görevlisi aynı kanıda değildi. Meaume, elinden geldiğince doğrulmaya çalıştı ve rençberin şiltesinde dik durmayı başardı. Yüzü ter içindeydi. Boynundaki bez, kandan kırmızılaşıyordu. Gözleri yaşlıydı. Burnu akıyordu. Hıçkırıyordu. Her zamankinden de daha itici bir çirkinlikteydi. Poturundan bir kese çıkartmaya çabaladı. Kendisini tedavi eden doktora bir altın lira verdi. Kollukçulara dört altın verdi. Kollukçulardan biri, Vanlacre'ı mintanından tutarak ayağa kaldırdı, ellerini çözdü. Kolluk güçleri, doktoru, karargahlarına verilmek üzere bir

rapor yazmaya zorladılar. Çini tüccarıyla konsolostan, ardından papazdan adlarını rapora eklemelerini istediler. Genç Vanlacre da imzaladı. Sonra, genç adam son bir kez saman döşekte uzanmış olan Meaume'a döndü; hâlâ tanıyamamıştı onu; yeniden diz çöktü; gravürcünün elini öptü; anlaşılmaz biçimde «Perdonare mihi! Perdonare mihi!» diye yinelemeyi sürdürdü; aniden kalktı; ne konsolosa, ne kollukçulara, ne papaza, ne de çini tüccarına veda etti. Kendini dışarıda buldu. Tavuklar bağırıştı. Tepeye doğru koşuyordu.

BÖLÜM XXXVII

Arabasını Aventino'dan Porta Portuensis'e kadar getirttiler. Gravürcüyü konutuna taşıdılar. İki hizmetçisine kapıyı, dostu Claude dışında, herkese kapamalarını söyledi. Hizmetçiler, yosun kaplı dar sokağa bakan avlu kapısına vurulduğunda ya da kapı tıkırdatıldığında artık açmıyorlardı. Yalnızca, akşamları, Claude Gellée geliyordu. İki hizmetçi, kararlaştırdıkları özel vuruşta kapıyı açıyordu. Hizmetçi kızlar, damla hastalığı olan yaşlı ressama, taraçaya ulaşıncaya dek, eski ve dar evin basamaklarını tırmanması için yardım ediyordu. İki adama şarap ve çorba çıkarttıktan sonra, onları, akşam serinliğinde, sohbet ettikleri sundurmanın gölgesinde yalnız bırakıyorlardı. Gırtlağındaki yaradan sonra, ses tellerinin arkasında divertikül denen bir kör kese belirmiş, sesinin gücünü azaltmıştı. Yalnızca sıvı gıdaları yutabiliyordu.

BÖLÜM XXXVIII

Gravürcü Meaume'la Ressam Gellé'nin konuşmaları:

«Adını söylemeseydi, o kırlık yerde genç adamın bıçağı gırtlağıma sapladığı an içimi kaplayan sevincin nedenini hiç anlamayacaktım.»

Önceleri, Lorraine'li Claude kezzapçının söylediklerinden hiçbir şey anlamıyordu ama, Meaume'un ailesi gibi, akrabaları hâlâ Lorraine'de yaşayan bir adama içini dökmesinin iyi geleceğini düşünerek ses çıkarmadan mırıldanmalarına kulak veriyordu.

«Üstüme çıkmış bağırırken hem elinde, hem de nefesinde nefis bir koku duydum.Mürverlerin kokusundan söz etmiyorum.»

Meaume ayrıca şunları söylüyordu: «Roma artık, mazinin taşıp surları aşmasından önceki dönemlerde olduğu gibi, dışa karşı korunaklı değil.»

Her şeye karşın, bir gün Claude karşılık verdi: «Bilmece gibi konuşuyorsunuz. Bu da sizi dinleyen için sinir bozucu.»

Meaume şöyle yanıtladı: «Artık hayatla değil, zamanla karşı karşıya kalınan bir yaş vardır. Hayatı yaşamayı gör-

mez olur insan. Hayatı çiğ çiğ yiyen zaman görülür yalnızca. O anda da yüreği burkulur insanın. Dünyanın bir ucundan öbürüne kanayıp duran gösteriyi biraz daha izleyebilmek ve içine düşmemek için tahta parçalarına tutunur insan.»

Ressam Claude, doğru tümceler kurmasına karşın, dediklerinin öncekilerden daha anlaşılır olmadığını söyledi Meaume'a.

Meuame dedi ki: «İnsanın derinlerinde karşı konulmaz bir gece vardır. Kadınlar ve erkekler her akşam uyur. Sanki karanlıklar bir anıymış gibi, geceye dalar kadınlar ve erkekler.

Bu bir anıdır.

Erkekler bazen kadınlara yaklaştıklarını sanır; yüzlerindeki ifadeye bakarlar. Kollarını kadınların omuzlarına doğru uzatır; her akşam kadınların vücutlarına doğru dönerler ve göğüslerine yaslanarak yatarlar; daha rahat uyumaları demek değildir bu; hepsi de, kendilerini üreten ve her yerde, her şeyde gölgesi bulunan o görünmeyen sahne tarafından güdülen, gecenin oyuncaklarıdır yalnızca.

-Söylediklerinizden bir şey anlamıyorum» diye yanıtladı Claude Gellée.

Meaume artık resim yapamamaktan yakınıyordu. Uzaklardaki bir ovaya ve küçük bir ata bakarak ağlayan bir kadını gösteren kitap kapağını çizmek için çok zorlanmıştı. Bu kapağı, Anne-Thérèse de Marguenat'ya Terbiye, Kösnüllük, Cinayetler ve Hoş Duygular Üstüne Derleme adlı yapıtı için vaat etmişti. Bir başka akşam da Lorraine'li'ye dedi ki: «Hayatımın önemli bölümü tamamlandı. İki, üç şeyi ilk kez gördüm.»

BÖLÜM XXXIX

Gravürcünün, önce gırtlağına sonra yemek borusuna yerleşen kör kese büyüyerek akciğerlere baskı yapmaya, salgı ve iltihap üretmeye başlamıştı. Peş peşe üç kez zatürree oldu, bu yüzden çok bitkinleşti, zatürree bronşite ve kuru, sinsi bir öksürüğe dönüştü. Yüksek ateşten gideceğini sanarak vasiyetini o dönemde hazırladı.

Grünehagen'in kitabında Grünehagen, Meaume'un hayatının sonunda şunları açıkladığını söylüyor.: «Bakır levhamın önüne oturduğumda içimi hüzün kaplıyor. Artık bir görüntüyü hayal edecek ya da daha doğrusu, o görüntüyü çizebilmek için gözümün önünde tutacak zaman bulamıyorum. Yapıtım başka bir yerlerde.»

BÖLÜM XL

Claude Gellée gırtlağının açılması için üsteliyordu, Gravürcü Meaume'sa bunu istemiyordu. Hizmetçiler, eve yalnızca Lorraine'linin, ama tek başına Lorraine'linin, girmesi emrini aldıklarından, bir gün yanında bir berberle gelen Claude Gellée'ye Meaume kapıyı açtırmadı. Meaume hizmetçilerine, herkesten çok, son derece yakışıklı ve resimlerinden birine sahip olan meçhul bir ziyaretçiden çekindiğini söylemişti. Doğrusunu söylemek gerekirse, gravürcü hasta olmaktan çok, ruhsal çöküntü içindeydi. Yapıtları arasında en canlıları ve en başarılıları olarak gördüğü resimlerini yaktıran Roma'yı terk etmeye karar verdi. Ressam Gelée, Meaume'un konuşmalarını ses çıkarmadan dinliyordu. Gravürcünün sözünü ettiği gerekçeler her zaman yineleyip durduğu gerekçelerdi ve Meaume, Claude Gelée'yi, tümüyle anlamlı ama, boş sözlerle boğuyordu. Bu yüzden, gerçeği söylemesi için üsteliyordu ama gravürcü: «Ruhumda neden canlı görüntü kalmadığını bilmiyorum. İşte gerçek bu. Bu nedenle ağlıyorum.»

Ama, Meaume'un söylediklerinin önemi yoktu, Claude dostunun gerçeği söylediğinden kuşkuluydu.

Meaume'un iki katlı küçük evinin bulunduğu dar sokak, Tiber nehrinin yukarısında, Gerçeğin Ağzı Kilisesi'ne çıkıyordu.

Bir gün Lorraine'li: «Ahbap, dedi, sizinle birlikte kıyıya, ağızın önüne gitmek ve kolunuzu ağızın içine sokmanızı isterdim. Tanrı'nın bir diş darbesiyle hemen elinizi kopartıp kopartmayacağını görmek isterdim!»

Claude güldü, ama Meaume gülmedi. Ciddiyetini koruyarak, ne denirse densin her zaman yalan söylendiğini ileri sürdü. Gerçeği savunmak için özen gösterip çaba harcadıkça daha da çok yalan söyleniyordu. «Dostum, işte gerçek: yalan söylerken kimse tümüyle yalan söylemez.»

BOLUM XLI

1667'nin haziran ayında, Ingiliz donanması, Thames'de tümüyle yok edildi. Köln anlaşması 15 aralıkta imzalandı. 16 aralıkta Meaume –git gide daha kısık sesle- Utrecht'te ikinci bir vasiyet yazdırdı. Gırtlağı tümüyle sıkışmıştı. Yatağının üstüne eğilen noterle Catherine Van Hornthorst kulaklarını neredeyse ağzına dayamışlardı. Yazdan beri yemek yemiyordu. Ayın 18'inde vasiyetine, Marie Aidelle'in adını koydurduğu bir ekleme yaptırdı. Catherine Van Hornthorst'un Marie'yi getirtme nedeni kuşkusuz bundandı. Meaume, Marie'yi tanımadı. Önüne konan –ve yemeği ret ettiği- pürenin üstüne aniden körpe bir asma yaprağı çizdi.

Hemen sonra, yeniden mavi kağıt ve tebeşir istedi.

Bir resim daha çizdi. Yalıyarın dibinde, yolun üstünde, bir köylü, omzunda çapasıyla tarladan dönüyor. Körpe bir karaağacın altında yerleştirilmiş masanın yanında, Oesterer ve Meaume parmakla sayı tutmaca oynuyor. Tavuklar yem yiyor. Küçük bir kız, dizlerini büküp çömelmiş çiş yapıyor.

Ne kadar aykırı görünse de, Arno nehri üzerinde, Santa Trinita köprüsüyle Alla Carraia köprüsü arasında siyah bir kadırgayı, mavi kağıda Utrecht'te çizdi. Dört kürekçi su güreşi yapıyor. Bir nehir kayığında ağlayan genç bir kadının yanında suyun içinde bir ceset yüzüyor.

Meaume birden ölmüş bir kadınla konuşmaya başladı. Nanni adı çıktı ağzından. Dedi ki: «Oh! Rüyalarımın gizi durmadan yinelenen bir bedendi. Eskiden bir kadın, yüzümü görünce dehşete kapılmıştı. O zaman, hayatımdaki özün en büyük parçasını sonsuza dek yitirdim. Bana yöneldiğinde, gözlerindeki bakışı hiç unutmadım ama o kadın hayatını paylaşma isteğimi geri çevirdi. Onunkinden ayrı diyarlara yolculuklar yapmak zorunda kaldım ama her rüyada, her resimde, her dalgada, bütün manzaralarda ya doğrudan ona ait olan ya da ondan kaynaklanan bir şeyler gördüm. Başka bir görüntü altında onu kendime çekip tavlamıştım.» Belleğindeki uyuşukluk bu dönemlerde başladı. Müteveffa Gecelerin Gérard'ının eski yengesi Catherine, Marie Aidelle'i bulup ölüm döşeğindeki hastanın Nanni diye birinden söz ettiğini söylemişti. Marie'nin beti benzi soldu. Ardından, alçak sesle büyük bir öfkeye kapıldı. Kızgınlıkla şunları söyledi: «Doğduğumdan beri, kendini tümüyle sevdiği kadına adayan bir erkek görmedim. Kadınlarda, boyun eğen, hoşa giden, güzel kokan, besleyen, onaylayan bir şeyleri, ılık ve yumuşak bir kılıfı, üremesinin bir parçasını, bir anne hatırasını aramayan erkek görmedim hiç. Giden kadınlar varlıklarını hep sürdürüyor. En eskiden gidenler günden güne daha yükseliyor ve peşlerinden sürükledikleri gölge daha da koyulaşıyor.

Elden kaçan her zaman haklı. Ben aşka pis bir sahtekarlık diyorum.» Sonra da kalkıp elli yaşındaki Gravürcü Meaume'un can çekiştiği odaya gitti ve başını kolları arasına alıp, ölünceye dek beşikte sallar gibi salladı. Meaume son nefesini böyle verdi. Öldükten sonra Marie ağlamadı ama, Catherine'in evine gelip giden herkes, Marie Aidelle'in ne denli üzgün ve bitkin olduğunu ve bu halinin Natales* yortusundaki oruçtan kaynaklanmadığını görüyordu.

* Hıristiyanlığın dört temel yortusu.

BÖLÜM XLII

Meaume'un son iki rüyası.

Pencereye yaklaşıyordu. Pencerenin küçük camları, birbirlerinden üstleri gri bir yosunla kaplanmış kurşun çubuklarla ayrılmıştı. Uzakta bir koy vardı. Yağmur yağıyordu.

Halicin kıyısındaki bu yerde, ahşap iskeleye yanaşmış dört tekne vardı yalnızca. Birinin gövdesi masmaviydi. Koyu su üstünde yoğun bir mavi.

İşte böyleydi birinci rüya. Renkliydi.

Kapkaranlık son rüyada: Rüyayı gören, Louvres sarayının gölgelerle dolu ön cephesine, Nesles kulesine, köprüye, kara suya bakıyordu. Her şey uykuda.

Bir çörek yiyor.

BÖLÜM XLIII

Gravürcü Meaume bu dünyadan ayrılmazdan önce, yaşadığı son günlerde, açlıktan ölecek durumdayken, hafızasını kaybetmiş olduğundan kimseyi tanımıyordu. Çarşafın altından tuhaf hareketler yapıyor ve sineklerle konuşuyordu. Gravürcü Meaume, hayatının sonunda birçok sıkıntı yaşadı ve düşünce bulanıklığı çekti. Peşinden uzun suskunluklarla gelen hüzün nöbetleri geçirdi. Çevresine karşı ani nefret krizlerine kapıldı. Sineklerin kendisiyle konuştuğunu ve buna şaşırdığını söylüyordu. Ret ettiği halde, kendisine getirilen bir akşam yemeği sırasında, kasenin kenarına bir sinek kondu. Biraz et suyu emmekte olan sinek, aniden kafasını kaldırıp:

«Şimdi sen insan mısın yoksa hayalet mi? dedi.

- Bilmiyorum, diye yanıtladı Meaume. Ya sen?

- Ben bilemem. Ama, hayatta olduğumu düşünme eğilimindeyim», dedi sinek, et suyunu emmeyi sürdürerek.

Meaume, kendisine uzatılan çatalı eliyle geri çevirdi ve sineğe dedi ki:

«Ben, "hayattaydı" denilmeye çok yakın olduğumu düşünüyorum. Atalarım beni görmeye geliyor. Yitirdiğim

kadını içimde sakladım. O da beni görmeye geliyor. Hatta, Aventino tepesinde bir ağacın gölgesinde, üstüme atılan bir delikanlıya dönüştü o kadın. Başkalarının bakışları beni görüyor ve öylesine utanıyorum ki, bu bakışlar benim gırtlağımı sıkıyor. Ben tam anlamıyla ben değilim. Beki hayalet olmak budur?

-Öyleyse ben sinek olmayı yeğlerim» dedi sinek.

Ayın 24'ünde, Natales yortularının üçüncü arifesinde, herkes oruçluyken, Meaume, ağustostan beri hiçbir şey yutamadan öldü.

BÖLÜM XLIV

Meaume'un yaşamının sonunda çizdiği resimlerden hiç biri onun tarafından oyulup basılamadı. Bu resimlerde karanlığın daha yumuşak olmasının başlıca nedeni kuşkusuz bu olmalı. İşte ilk gece sahnesi: Marie Aidelle, sağda, bir söğüt ağacının altında çömelmiş elinde bir mum tutuyor; ortada, ayakta, hancı fenerini tutuyor; onun yanında, kıyıya çekilmiş bir kayığa sırtını yaslamış duran çömlekçi, teknenin kenarına koyduğu lambayı tutuyor; üçü birden, akarsuda bir şeyler arayan çırılçıplak bir delikanlıyı (Oesterer) aydınlatıyor.

Authie ırmağı burası.

Bakır üstündeki resimler Meaume'un elinden çıkma. Gravürler onun ölümünden sonra basıldı. Baskı koyu renk ama kadifemsi yumuşaklıkta. Bunlar mezzotinto yöntemiyle yapılmış resimler değil.

Bir lamba, zeytinyağı dolu bir çömlek, bir fitil, bir bakır levha, iki kazı kalemi, sessizlik, kemikli bir el, gece.

Öğleyin, ışığın akarsuya dik geldiği sırada, askerler arka arkaya köprüden geçiyorlar.

BÖLÜM XLV

Roma kenti Hemşehrisi ve Gravür oymacısı Meaumus Efendi'nin Envanterleri iki yapraktan oluşuyor ve anlaşılmaz biçimde sonraki yüzyılın tarihini (1702) taşıyor.

Ölümünden sonra gravürcünün zengin olduğu ortaya çıktı: yüz kadar mücevher, elçilikten iki yüz yirmi bin frank çekilmesini sağlayan yine yüz dolayında ünlü tablo ve resim. Roma'da on altı bin franklık bir ev ve Salerno körfezinin yukarısında, dört bin frank değer biçilen, bağları ve tarlalarıyla bir çiftlik. Hiçbir alacağı yok. İki yatak, iki resim sehpası, iki sandık, dört masa, dört sıra ve bir o kadar tabure. Dört tekerlekli, kara şayak kaplı bir at arabası. Bir palto, iki kaban, dört gömlek ve üç pantolon.

İki at satıldı.

Bir kedi, hizmetçi kızlardan birine verildi.

«Roma kenti hemşehrisi Gravürcü Meaume, resim yapmayı Follin'in yanında öğrendi. İskambil kağıdı yapımının ilk bilgilerini ve gölgeleri, Toulouse'da, Reformcu Rhuys'in yanında öğrendi. Oymabaskı ve kezzapla gravür yapma tekniğini Bruges'de Johann Heemkers'in yanında

öğrendi. Doğa manzaası gravürleri yapmayı, Roma'ya gelişinden sonra Claude Gellée'nin atölyesinde öğrendi. Soğukkanlılık ve çok sabır isteyen bir sanat için yaratılmıştı. Suratı kezzapla yandı. Hiç yağlıboya resim yapmadı. Daret, kazıdığı çizgileri kesiştirerek gölge elde ederdi; Mellan'sa paralel çizikler oyarak; Meaume da, tuhaf harfleri yan yana getirerek. Bakır levha başına on bin akçe istiyordu. Oymabaskının değeri yarım akçeydi, resimse onun da yarısı. Figürlerle süslü oyma harfler, yazı içi resimleri, armalar, başlıklar, çiçekli resimler, çevre süsleri, kitap bölümlerinin sonuna bezemeler yapmayı ret ediyordu. Roma kırlarında, batan güneş ışınları otlayan hayvanların üstüne düşerken Meaume'u, sol eli eski bir duvara dayalı, parmakları kulağını örter durumda, kendini okumaya kaptırmış aziz Yusuf edasıyla oturur halde gösteren ve Poilly d'Abbeville'in yaptığı bir tek portre var yalnızca. Altta sağda: F. Poilly scul. Pascet Dominus quasi Agnum in latitudine. İlk dostlarından biri Claude Gellée'ydi. Ondan önce doğmasına karşın, Claude Gellée Meaume'dan on beş yıl fazla yaşadı: o da Lorraine'li, bir ailedendi; Normandiya'lı Michel Lasne; Flaman Weyen; Hollandalı Abraham Van Berchem; Pfalz'lı Ruprecht; Utrecht'li Honthorst. İki sezonluk bir sözleşmeyle Tours'lu Abraham Bosse'a ders verdi. Abraham Bosse, protestan olduğundan, gizlice iki yıl Roma'da kaldı. Eğitimini, Aquila* adıyla sürdürdü. Abraham Bosse bu adı, Kutsal Kitap'ta Tanrı'nın Eyüp'e yaptığı uyarı nedeniyle seçmişti: Et ubicumque cadaver fuerit, statim adest aquila. «Nerede ceset varsa, kar-

* "aquila": latince "kartal".

tal oradadır» (Eyüp'ün Kitabı, XXXIX, 30). Paris'te, Gravürcü Meaume, verniklerini, Ile de la Cité'deki keman yapımcısı Pardoux'dan alıyordu çünkü bulunabilecek ve edinilebilecek en sert vernik onunkiydi. Meaume, keman yapımcılarının kullandığı siyah verniğin, uçla kesin çizgiler çizilmesini sağladığını keşfetmişti; bu çizgileri, gravürcülükte en bilgili sanatçılar bile, oyma kalemiyle yapılanlarla karıştırıyordu. Meaume bu yöntemi Abraham Bosse'a öğretti o da kitabına yazdı. Catharina Van Honthorst, mezar taşına latin harfleriyle şunları yazdırdı: «Ölüm için değil ama cennet için olgun öldü. Adı ebediyen yaşayacak. Stabit in Aeternum nomen.»

BÖLÜM XLVI

Gravürcü Meaume çelik kalem kullanımında öyle ustalaşmıştı ki kimi zaman, kezzaba yatırılacak bir bakır levha üstünde resmini bitirdikten sonra, uçlu kalemini alıp görüşü rahatsız eden boş yerlere, bir çırpıda, küçük figürler ya da bitkiler ya da böcekler ya da çakıl taşları ve kayalar çiziyordu.

Çok az gravürcü yaptığı resimleri simetrik olarak görebilir.

Meaume tablolarını, öne doğru eğilip, masanın üstüne yarı abanmış biçimde, ayakta yapıyordu. Bakırının üstüne, ılık verniği bir bezle saatlerce yediriyor ve asla fırça kullanmıyordu.

Bakır levhayı meşaleyle karartıyordu.

Kazıma işleminden sonra ahşap resim sehpasını eğikleştiriyor, kezzap leğenini ayağının dibine yerleştiriyor, bakır levhayı sehpanın üstüne koyuyor ve kezzabı atıyordu.

Bunun ardından, derinlere işlemesi için, kezzabı bir güvercin tüyüyle usul usul yayıyordu.

Sanatını bahane ederek, o dönemdeki birçok zanaatkar gibi, oymabaskıcı gibi, gravürcü, esinlendikten ya da kopya ettikten sonra, daha eski yapıtları, kendilerinden mal alan meraklılara satıyordu.

Grünehagen, Meaume'un 1652'deki şu sözlerini aktarır: «Gravürcülere, zengin ve harika bir dilin güzelliklerini, gerçekte aynı düzeyde olmayan ama daha etkileyici bir dile aktaran çevirmenlere bakar gibi bakılmalı. Bu etkileyecilik karşısındakini hemen bir sessizliğe sürükler.» Lorraine'li Meaume'un bu açıklaması, her zaman renklerinin çokluğuyla kendini beğendirme isteğinin kölesi olan ressamlardan daha ateşli ve daha özgürce gravür yaptığını söyleyen Abbeville'li Mellan'a cevap niteliğindedir sanki. Hatta Meaume şöyle diyordu: «İlk meyveden beri, ölümlüleri bitiren şey, yapay süslerle renk karmaşasının bolluğu olmuştur.»

Marie Aidelle'e ithaf edilen ve öyle imzalanan beş tablo. Arkadan görünen, tabureye oturmuş yaşlı bir kadın, küçük bir mangaldaki korların üstünde ellerini ısıtıyor. Yanında da bir kedi. Kemerine iki anahtar takılı. Sol elinin üstündeki sağ elinde, başını uzatmış ve boyunuzlarını dikmiş bir salyangoz tutuyor. Tuhaf bir gravür bu.

Güneş doruk noktasında. Taraçadan, aşağılardaki Roma evlerinin çatıları görünüyor. Saçak, üstünde cilalı bakırdan iki levha bulunan, altı ayaklı uzun bir masayı güneşten koruyor. Masanın altında, asitli su koymak için leğenler var. İçeriki odada, ikinci bir ışık kaynağı baklava dilimli vitrayları olan bir pencereden geliyor. Taş pencerenin sağında, tavanlıktan inen bir perde yatağı ve görkem-

li bir halı bulunan sandığı gizliyor. Pencerenin önündeki dört ayaklı masa boş. Kolluklu iki misafir sandalyesi duvar dibine yerleştirilmiş. Önünde ızgarasıyla bir ocak. Odanın geri kalan bölümü boş.

İffetsiz bir kadın. Arzu dolu Jupiter, uyuyan Antiope'un bedeni üzerine eğilmiş. Tebai kralının kızı kollarını başının üstüne koymuş; ağzı açık; bacakları açık; bedeni mutlu gibi ama yüzünde korku belirtisi var. Bakışlarındai Nyctée'nin kıskançlığından bir şeyler var. Antiope'un mahrem yerlerinin üstüne, Olympos tanrısı başını uzatmış. Şahane genç kadının cinsel organına bakıyor. Tanrının sağ eli, yatağın perdesini tutuyor. Öteki taraflar siyah. Kezzap ve oyma kalemi.

İffetsiz kadın. Mezzotinto yöntemi. Kişiler, oval bir tabloda, ön cephelerinden görülüyor, biri diz çökmüş, öteki oturuyor. Oturan, şapkasını sağ elinde tutuyor. Öne eğik kafasında yalnızca saçları görünüyor. Karın bölgesi çıplak ve buradan çıkan organın bir kısmı, uzun boyunlu, diz çökmüş narin bir kadının ağzına sokulmuş. Sağda, duvar kağıdının önünde bir kitaplığın rafları seçiliyor.

Kırların ortasında Louvre ve Pont-Neuf, akarsu boyunca, güneşin altında küçük hayvanlarla gölgeler. Hayranlık uyandıran bir gravür.

BÖLÜM XLVII

Marie Aidelle, Meaume'un çocukluk dönemlerini Catherine Van Hornthorst'a anlattı. Büyükannesi çocuk çıkar çıkmaz, güçlü olması için, parmağını Concini'nin kanına batırarak vaftiz etmiş. Siyah şarabı sever, aşırı miktarda da içerdi. Kendini ölüme terk etti. Meaume, 1617 ilkbaharında Paris'te doğdu. Lorraine'liydi. «Çocukların yüzleri belirsiz oluyor.» derdi. Bu nedenle de hiç çocuk yüzü çizmedi. Ellisini aştığında yüzü gergin ve tuhaftı. Çok zayıftı. Gözleri hâlâ yeni doğmuş bebeklerle kurbağaların gözleri gibi parlıyordu. Çok büyük, gri göz yuvarları vardı ama bunların ardında ne olduğu bilinmiyordu. Yaşamlarını karanlık bir suda yaşıyorlardı. Çok yoğundu ama, bu gözlerin arkasında acı mı ya da açlık mı ya da korku mu ya da şiddetli öfke mi gizli söylemek olanaksızdı. Yüzündeki yara da, gözlerdeki ifadenin belirsizliğini artırıyordu.

PASCAL QUIGNARD

Roma'daki Teras*

Türkçesi: Osman Senemoğlu
ROMAN

Pascal Quignard, yayımladığı son romanı 'Roma'daki Teras'ta, bir insanın başına gelebilecek en trajik durumdan en büyük tutkunun nasıl doğduğunu anlatıyor. Olağanüstü, ürpertici, derin bir aşk hikâyesi. Okuru hemen kavrayan, uykusuna bile sokulan, güpegündüz düşlere dalmasına yol açan bu roman bellibaşlı bütün dillere çevrildi.

"Roma'daki Teras"tan önce, Sel Yayıncılık, Quignard'ın "Adı Dilimin Ucunda"sını da yayımlamıştı.

Hâlâ Aşk'ın gücüne inananlar için.

ISBN 975-570-269-5
9 789755 702698

*SEL YAYINCILIK